

CSIKAMACU MONZAEMON
A tambai Jósza­ku éji dala
Dzsórurijáték három részben

*Szereplők:*¹

NARRÁTOR
SIRABE, JURUGI TAMBAI NAGYÚR LEÁNYA
HONDA JAZAEMON
SIGENOI, FÓDAJKA
SZANKICSI, HAJTÓ (11 ÉVES)
VAKANA, FELSZOLGÁLÓNÓ
BUNZA, GENGOZA, SZAMURÁJOK
CSELÉDLÁNYOK
UDVARHÖLGYEK
SZOLGÁK
DATE NO JÓSZAKU, 31 ÉVES
ELSŐ VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY
MÁSODIK VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY
KOMAN, 21 ÉVES
KODZSORÓ, KOJOSI, VIDÉKI ÖRÖMLÁNYOK
HACSIZÓ ISIBÉBŐL
SZADZSI, FOGADÓS, KOMAN GAZDÁJA
FOGADÓSNÉ
A KÖZSÉGI ELŐLJÁRÓSÁG VEZETŐI
SZAGISZAKA SZANAI
KERESKEDŐK
ELLENŐRŐK
ÉJJELIÓR
AZ ÚTÜGYELET VEZETŐJE
ŐRÖK
A SZAMURÁJOK VEZETŐJE
ELSŐ FUTÁR
MÁSODIK FUTÁR

ELSŐ RÉSZ

Történik Jurugi nagyúr várában délelőtt tíz óra körül.

Első jelenet

A kisleány szeszélye

NARRÁTOR *Ó, áldassék az uraság magja,
termékenysége határtalan.
Bensejéből tízszer tízezer élet sarjadjon!
Tamba várában dübörög a dob.
Jurugi uraság leányát dicséri,
Jurugi lányát, a szép Sirabét.
Sirabe anyja szolgáló a várban,
fürdőhöz, teához a vizet forralja.
Forrón lobogott egykor szerelme lángja is,
s gyermeke, Sirabe, a vár úrnője lett,
örökös úrnő Tamba tartományban.*

Sirabe még csak tízesztendő, de már az udvari dámák díszes kimonóját hordja, s hullámos hajában ott csillog az aranyszalag, amellyel először fonják be a lány fűrtjeit, ha eladósorba kerül.

*Nemes vonásai, sudár termete híres messze földön.
Nemsokára hosszú útra indul.
Napkeletre várják, Edo városába,
ahol hamarosan új otthonra talál
a hatalmas uraság, a nagy Iruma palotájában.*

*Előbb fogadott lány lesz, így ígérték,
aztán, mire a bimbóból virág fakad,
világszép menyasszony válik majd belőle,
s Iruma fiának fogad ott örök hűséget.*

*Hogy a hosszú úton bántódás ne érje,
szamuráj hadsereg jött érte Edóból.
Élükön vezérük, minden harcos ura,
az, kinek évi zsoldja ötezer koku² rizs!
A lány egészségét tudós gyermekorvos óvja.*

*De lássuk csak tovább, vajon milyen a pompás kíséret,
hercegnőhöz méltó hírben, dicsőségben.
Két magas rangú udvarhölgy, két udvari dajka
őrzi majd a kislányt a kalandos úton
mindig készen arra, hogy kívánságait teljesítse.*

*Ragyogó szépségű kis- és középrangú udvarhölgyek
ülnek a hintókban végeláthatatlan.
A kézi hordozású hintók teljes díszben
várják az indulást, számuk pedig négyszáznolcvan.
A kincsektől már most roskadoznak.
Gondos kezek színültig megrakták
arannyal, ezüsttel, ritka drágakövel,
korallfüzérékkel, acháttal, rubinnal.
Egy másik hintó tele színpompás ernyővel,
kecses nyelük igazi mestermunka:
arannyal, ezüsttel díszített lakkfestés.
A következő hintó vajon mit rejteget?
Hosszú, díszes karddal rakták tele,
melyeknek nincs párja széles e világon:
markolatjuk, hüvelyük arannyal kiverve.*

*Ezután hintók hosszú sora gyönyörűbbnél
gyönyörűbb mintájú finom anyagokkal,
mind divatos kelme!
A bálákat pedig darumintás,
tavirózsás szalagok övezik.
Majd ládák következnek, rajtuk értékes takarók,
mindegyiken ott a császári címer:
a pompás császárfa. S parányi nyulacskák,
foguk között virágzó cseresznyeág.
A hintók mellett fényes nyeles lakkdobozok
sorakoznak, átkötözve málnaszín zsineggel.
A díszes csomó a sok fekete dobozon,
mint nyíló pünkösdi rózsa virít.*

Minden holmit többször is alaposan ellenőriztek, tüzetesen átvizsgáltak. Már előre kifizették a postakocsik váltott lovait, hogy a különféle szebbnél szebb konyhai edényt, drága porcelánt kosarakban elszállítsák. Még a hajtók kiválasztására is gondot fordítottak; a költség nem számított. S lám, a harminc dalia hangja szebben cseng, mint az arany, daluk messze hangzó.

Már jó előre kijelölték az indulás idejét. Mindent mérlegeltek, s végül a kígyó óráját tartották a legalkalmasabbnak. De nézzétek csak, most lép elő Honda Jazaemon, a menet vezére.

*Járása imbolyog, de hát nem is csoda:
hány pohár rizsbor csordult le ma már szomjas torkán!
Igazi japán hős az aranyeszü öreg:
úti köpenye tűzpiros, arca lángvörös,
csak a haja hófehér.
De lám, most ajka szóra nyílik:*

HONDA JAZAEMON

Lássuk csak, lássuk, készen áll a menet! Az eleje indulhat! Hé, Bunza, Gengoza! Ahogy este megmondtam, ti vagytok a sereghajtók! Figyelem, figyelem! Ifjú samurájok, az összes szolganép, még a legutolsó is! Csönd legyen! Mostantól az ivászatnak vége! Mikor lovakat váltunk, no meg a folyóknál, az átkeléseknél, meg aztán... tudjátok ti azt nagyon jól! Egy kortyot se! És aki a parancsokat megszegi, az megemlegeti, amit kap, még a halála napján is! Ezt jól jegyezzétek meg! És még egyet! Éjszaka, a foga-

dókban nem kell minden vöröskötős cselédet megdugni! Érthető? De főleg a kisasszony hintója körül ne keféljen senki! Hisz még gyerek! Vigyázzatok! Nyitva legyen a szemetek! Nehogy valakinek étvágya támadjon a kislányra! Véssétek eszetekbe! A hosszú út alatt a sok szájtáti nem tudja, mit csináljon magával. Talán lesz, aki olyan terveket forgat magában, hogy meg akarja dugni a kisasszonyt! Titokban a sötétben odalopózik a hintájához, aztán puff, jól megkettyinti, mi meg bottal üthetjük a nyomát! Ezért azt parancsolom nektek, hogy csak az asszony nép nézhet rá! Más nem! Világos? Ha csak egy pillanatra nem figyeltek rá, máris megvan a baj! Érthető?

SZAMURÁJOK   Értettem!

NARRÁTOR   *Felelik kórusban a vezető szamurájok.*

CSELÉDLÁNYOK Indulás!

NARRÁTOR   *Kiáltozzák innen is, onnan is a cseléd lányok a gyülekező tömeg belsejéből.*

EGY CSELÉDLÁNY

Hé! Várjanak! Ne induljanak! A kisasszonyka! Mintha mérgezett nyíl találta volna el! „Nem akarok menni! Nem akarok menni!” – folyton csak ezt hajtogatja. A nagyméltóságú úr és a nagyméltóságú asszony hol könnyes szemmel könyörög neki, hol meg szidja szegénykét, de minden hiába! A kisasszonyka nem enged, csak a magáét fújja. Sigenoi, a földajka is egyre rimánkodik, hogy így meg úgy, hogy mennyire szeretné látni Edót, hogy el akar menni mindenáron. Erre a kisasszonyka ezt sikoltozza: „Hagyjál békén! Hagyjál békén!”, s közben fogja az ernyőjét, jól hátba veri a nyelével Sigenoi.

Ebben a pillanatban megjelenik a színen Sirabe és Sigenoi. Először a kisasszony szalad be a színpadra.

SIRABE   Utálok Edót, utálok keletet,
nem megyek el innét!

NARRÁTOR   *Zokogja a kisasszony, miközben szemöldöke fekete festékét szétmázolja az arcán.*

*Összeszalad a szamuráj sereg meg az egész szolganép;
árnyként tolonganak a kapunál,
arcukat elfedik, hisz mind férfiember,
nem nézhet a lányra, tilos az, nem lehet.
A földajka elvörösödik.*

SIGENOI   Ó, drága kisasszony! Figyelj rám, könyörgök! Még a kilenc-, tízéves szolgálgyerek is hallgat a jó szóra. Kérlek, fordulj ide! Lásd be, fenséges kisasszony, ez az ősz szamuráj vezér átkelt hegyeken, folyókon, száz mérföldet is megtett, hogy eljöjjön hozzánk. A szamurájok, ez a sok szolgálga mind azért fáradozott, hogy elkísérhessen minket. Ha Edóba érünk, a kisasszonykát majd olyan pompával fogadják, ahogy az a nagyméltóságú ifiúr menyasszonyának dukál. Fenséged minden kívánságát teljesítik. Jaj, kisasszonykám! Talán bizony rosszul neveltek? Akkor asszony létemre harakirit kell elkövetnem! Jaj, drága kisasszonyka, fogadj szót, szépen kérlek és szállj be a hintóba!

NARRÁTOR   *Kár itt fenyegetni, kár is volt dicsérni,
a makrancos kislányt meggyőzni nem tudja.*

SIRABE   Nem megyek! Nem és nem! Be akartok csapni!
Gyertek ide, gyertek, mindenki hallgassa!
Most is azt dalolják az én barátnőim,
az én barátnőim, kedves kíséroid,
hogy keleten nem jó, borzasztó unalmas!

NARRÁTOR   *S valóban énekli mind a tizenkettő
avagy tizenhárom együgyű leányka,
tenyerét verdesi, tapssal is kíséri
a hírhedett nótát, azt a bús éneket.*

Udvarhölgyek éneklék ezt a korabeli népszerű dalt, amely egy edói kettős szerelmi öngyilkosságról szól.

- UDVARHÖLGYEK Hegyet nem látsz sehol sem Edóban,
akármerre jársz te ott,
de mielőtt elmész, szép szerelmem,
vedd el élttem, mert szívem úgy fáj,
nélküled lenni, jaj, nem tudok.
- SIGENOI *(dühösen)* Mit óbégattok!? A nagyméltóságú úr udvarában csak koto
kísérettel³ szabad énekelni! Ki engedte meg, hogy a kisasszonyt ilyen
ocsmány kornyikálásra tanítsátok?!
- NARRÁTOR *Erre az ősz Honda sem tehet egyebet,
amennyire tudja, szava erejével
a kicsiny Sirabét nyugtatgatni kezdi.*
- HONDA JAZAEMON
Gyönyörű kisasszony! Bánat ne eméssze,
a bű ne mardossa, mert Edo olyan szép,
hogy arra nincsen szó, nincsen rá fogalom.
Mikor a cseresznyék virágba borulnak,
széles e világon nincs párja Edónak!
Aszakusza fája, a park Ünóban!
Aki egyszer látta, megjegyzi örökre.
Meg a sok vigasság, a Szakai negyedben,
no meg Kobikiben! Örülnek felnőttek
és persze gyerekek, jó néhány bábszínház,
zenészó, tánc és vers, megenni nem lehet.
Benkei és Kimpira, a két nemes lovag,
kardját, ha kirántja, a torok elszorul,
eláll a lélegzet, nincs egy pissenés se!
Olyan nagy bajvívást nem látott még senki,
amilyet a színpadon nézhet ott az ember!
És az út Edóba még milyen érdekes!
Ugye a kisasszony nem látta sohase
a mi szent hegyünket, a szent Fudzsi hegyet?
Hogy az milyen magas! Csúcsa égig érő!
Higgye el, kisasszony, s szálljon a hintóba!
- NARRÁTOR *Sirabe azonban egyre csak zokogja:*
- SIRABE Utálom Edót, utálom keletet,
nem megyek el innét!
- NARRÁTOR *Erre a földajka nem tudja, mit tegyen,
gondterhelten töpreng még az ősz vezér is,
mit lehet itt tenni, hogy a kislány kedve
megjőjön, s szépen a hintóba szálljon?*
-
- NARRÁTOR *Ebben a pillanatban a már útra kész felszolgálónő, Vakana szalagos
kalappal a fején visszaszalad a kapuból.*
- VAKANA Képzeld csak, földajka asszony, milyen érdekeset láttam! Az egyik hajtó, egy
leborotvált fejű, olyan tízéves forma lovászfíú nagy térképet teregetett ki. Hát
az nem más, kérem, mint egy társasjáték. A tábláján ott van ni, hogyan kell
Kiotóból Edóba menni. Tudja, a híres Tokaidó útvonal. És ott van az összes
állomás, mind az ötvenhárom, bizisten! Kinn játszanak vele a kapu előtt! Az
győz, aki először jut el Edóba. Olyan csudamód szórakoznak! Ha csak egyszer
is megnézhetné a mi kisasszonykánk, tán megjönne a kedve, nem gondolja?
- SIGENOI Hé, ti szolgák, gyorsan! Figyelem, figyelem!
Mutassátok azt a Tokaidó társasjátékot, de tüstént!
Hozzátok ide a kisfiút, a hajtót is,
hogy a kisasszonyka szíve felviduljon!
Nem lehet belőle baj, hisz az még gyerek!
Nem férfiember, hanem csak kis suhanc!
Na, hívjátok már, jöjjön, hadd lássuk, mit tud!
- SZOLGÁK *(kórusban)* Igenis!
- NARRÁTOR *S már futnak Vakana nyomába.*

Második jelenet

A társasjáték

Vakana visszajön, a lovászfíú megjelenik.

NARRÁTOR *Itt a fíú, megjött, látszik, hogy nagyon mérges, amiért a játékát megzavarták. Egyik válla fedetlen, nincsen rajta ruha. Varkocsa égnek áll, borzas, fésűt rég nem látott. És egyáltalán nem zavartatja magát az előkelő környezetben! Komótosan helyet foglal az udvar közepén, lábát maga alá húzza, s máris pereg a nyelve:*

SZANKICSI *Jajajaj! Tisztelt udvari méltóságok! Hát bizony engem alaposan átráztak! Pont egy játszma közepén tartottunk a haverokkal, persze Tokaidó társast játszottunk. Egész jól álltam, már éppen azon járt az eszem, hogy azon a kevés pénzen, amit nyerek, majd veszek magamnak egy szalmasarut, amikor a csudába is, jönnek, és elcipelnek ide. Mindent ott kellett hagyni! Nesze neked! Gyí te, hoppersza, hó! Gyí, te, hoppersza hó! Úgy meghajtottak, mint egy lovat!*

SIGENOI *Hát, eszes kölök vagy, azt meg kell adni! Hogy evezős vagy éppen hajtó, nekem, földajkának, egyre megy. Hány éves vagy és hogy hínak?*

SZANKICSI *Hogy hány éves? Most éppen tizenegy. Ötesztendő korom óta lovakat hajtok. Első osztályú kigyúrt gyerek vagyok én! Mióta az eszemet tudom, csak a pejók érdekelnék. A nevem is könnyen megérti bárki: Bambuszbozótban született Szankicsinek hívnak.*

SIGENOI *Ejnye, de furcsa neved van! De én azt hallottam, hogy ott kinn a Tokaidóról szóló társasjátékkal játszottál a többiekkel. Hát akkor lássuk csak, milyen is az a játék! Vedd elő, ne félj, aztán kezd elölről, játssz az udvarhölgyekkel! A kisasszonykának is mutasd meg, hadd játsszon ő is veletek! No, Szankicsi, gyere ide, és légy ügyes! Cseppet se félj!*

SZANKICSI *Tessék?*

NARRÁTOR *S válasz helyett pimaszul pipát húz elő, s füstölni kezd.*

A bábjátékos számára ez komoly feladatot jelent.

*Majd a kislányokhoz lép.
Csak nyugalom, semmi baj, hisz még gyerek!
Neki még szabad a lányokra néznie!
Előveszi a játékot, és kitergeti,
s ahányan csak vannak, belefognak a társasjátékba.*

A Tokaidó társasjáték

NARRÁTOR *Akkor hát gyerünk, induljunk az útra,
járjuk be együtt a híres útvonalat.
Nyugatról keletre, Kjótóból Edóba,
vigyázz, ne maradj le, és dobj nagyokat!
Tessék, csak tessék, sorban a bábukkal.
Ki mennyit dob, annyit lép előre.
Mind az ötvenhárom állomás előttünk,
mindenhol betérünk, várnak már ránk.
Itt nincsen hátasló, gyalog kell menni,
térdig lejárjuk most a lábunkat.
Azért csak nyargaljunk előre, előre,
s csodáljuk, élvezzük, mily szép Japán!*

*Fel hát a játékra, figyelj alaposan,
jegyezd meg jól, hogy ki után dobsz.
Ott a dobókocka, perdítsd meg ügyesen!
Talán hatot mutat? Szerencse fel!
Nosza hát a bábú, az utat ne téveszd,
gyí lovam, gyí pejko, hoppla hó, hopp, hopp, hopp!
Hosszú útra kelünk, de Buddha velünk van,
számtalan alakban vigyáz reánk.*

*Itt a dobókocka, cseresznyefa munka,
Ég veled, cseresznyevirágok városa,*

*Kiotóból indul el mindegyik bábu,
erről a hegyről, im itt van a rajt!*

*Az első állomás három ri^A távolság,
Ócu a neve a kis falunak,
elő az aprópénzt, itt kell majd fizetni,
Biva-tó partjánál, Jabasi híd mellett.
Hiszen ezt az utat hajóval tesszük meg,
hajóra száll, aki ide betér.*

*Hullámok hátán jutunk el Kuszacuba.
Az léphet tovább, ki hatot dobott.
Jaj, a kisasszonyka lekéste a hajót,
viszont a földajka már partot is ért.
Minden állomáson más és más finomság,
más és más ingyencség vár mireánk,
lám, Kuszacu rizsgombócáról híres,
kóstold meg tüstént, és ízleni fog!*

*Megeszél egyet, és aztán még egyet,
és már ott vagyunk szép Minakucsiban.
Tudjuk Minakucsi nevezetes étke
különleges fogás: táncoló halles.
Egyet gurítasz csak a dobókockával,
és bábud eléri a meredek Szakát.
Vigyázz most, figyelj jól, ügyesen kell dobni,
mert ha véletlenül Szuzukára lépnél,
visszamehetsz addig, ahol van a rajt!*

*Egyre nehezebb itt felfelé az utunk.
A lovunk nem bírja, gyalogolunk.
De csak lassan mászunk, mint egy teknősbéka,
Már tudjuk, miért ez a Teknőc-hegy!
A csúcsra felérve meg kell hát pihenni,
a pipát megtönni, aztán csak szív!*

A bábjátékos számára különleges mutatvány a bábok pipázása.

*Isijakusi a templomáról híres.
Sok hívő zarándok gyakran jár itt.
Benne fényeskedik régi idők óta
egy arannyal ékes Buddha szobor.*

*A magas hegy ormán újból rápipálunk,
köröttünk hegyeknek sötétlő karéja.
Távolban feltűnik Kuvana kék öble:
ott úszik száz csónak, s hajó is, temérdek.
Ha még tovább megyünk, egész fel a várig,
messziről tükröként felcsillan Csirifu,
csodaszép pontyokról híres kék tó.*

*Onnan már könnyű az út a fogadóig,
dal szárnyán repülünk lám Okazakiba.
„Okazaki örömlányok, ó, mily édesek,
Okazaki örömlányok, forró öletek...”*

A dal közben a bábok táncot járnak.

*Megkaphatsz mindent itt, amit csak akarsz,
lesik a vágyadat, gondolatodat.
Gyere, ne téovázz, pihenj le, pihenj le
vár lilaakácos Fudzsikava.*

*Száguldunk, vágatunk, előre, előre,
Akaszaka vörös dombja nincs messze már.
Azután Josida, no meg Futakava
kétágú folyóját követjük most.
Itt van Siraszuka, átutazunk rajta,
s máris megyünk tovább: irány Furiszode,
neve azt jelenti: a kimono uja.*

De ahogy elérünk Arai kompjáig,
éppen indul hajónk: a cél Hamaguri.
É kis kikötőben, nevéhez méltóan
sült kagylót árulnak a parton mindenütt.
Kagylót eszünk mi is, amíg el nem érjük
Hamamacu várost a fenyőknek dombján.

Három mérföldnyire van innen Nadzsimi,
ki szórakozni akar, jöjjön, épp rá várnak itt.
Elő az erszénnyel, a pénzed ne sirasd,
csodákban lesz részed, gyönyör vár rád,
a lányok karja közt boldog lehetsz.

Másnap búcsút veszünk, hajón megyünk tovább,
szép Nisszakáig szeljük a habokat.
Innen nincsen messze a Mosolyok hegye,
s valóban mindenki mosolyog ránk,
mert csak itt készítenek ízes páfránsütit.

A legnagyobb japán folyó neve Óigava,
melynek partján épült fel Kosina.
Vigyázz, ha bábuddal ide lépsz, ne feledd,
egy körből kimaradsz, nem tehetsz mást.

Debana, Simada vizeknek vidéke,
ahol nyolcvan patak jut el a tengerig.
Két álló napot kell Kanajánál várni,
s mekkora szerencse: ezzel a lépéssel
hét vagy nyolc pontot szerezhetünk.
Lilaakáccal virító Fudzszieda,
mellette közvetlen Okabe és Szeto
kedvelt híres étel ezen a vidéken
omlós tűzpiros rizs egy tálra púpozva.
Nem marad el tőle a tíz édes gombóc,
melyet Ucujamabéban vehet az utazó.

Lábunk is elfáradt, pénzünk is elgurult,
gurul, gurul, míg eljutunk Labda állomásra.
Egyet, kettőt, hármat, s mire négyet dobunk,
pihenni hívogat Edzsiri megálló.
Innen már rövid út Okicu kikötő:
hullámok csapkodnak a tengerpartjánál.

Fenyves-rét környékén fenyőkrémet veszünk,
s mikor felkél a hold Aomi-templomnál,
ezüstös holdsugar mutatja utunkat.
Jui és Kanbara, no meg Josivara
híres inyenése: nyáron sült angolna.
Omlós és porhanyós, íze is mennyei,
igazi élvezet, kóstold meg már!

Ideje lovunkat megnyergelni gyorsan,
hogy estig elérjük Misima állomást.
Onnan már csak hármat kell lépniünk előre,
s hegykoszorúk között előttünk terül el
gyönyörű japán föld gyöngyszeme: Hakone!
De hogyha hibázol, hiába volt minden,
visszalépsz Kjótóba, s kezdheted előlről.

Ebben a játékban jó jelnek az számít,
ha nincsen akadály, s vágthatunk tovább.
Odavara, Óiszo, no meg Hiracuka,
s utána közvetlen híres Fudzsziszava.
Áthaladunk gyorsan Tocuka megállón,
sietve elhagyjuk a szép Kanagavát.
Kavaszaki után már csak Sinagava,
s messziről feltűnik Edónak kapuja.

Nézzétek, nézzétek, mi történt, figyelem!
Elsőként ért célba a mi kisasszonykánk!

*Elsőként bejutott Edóba egymaga,
vígan ugrándozik, nevet, örül, boldog,
arca olyan rózsás, mint az edói cseresznyevirág!
Nem is hitte volna a hercegisasszony,
hogy ez az utazás Kjótóból Edóba
ekkorra élvezet, ilyen nagy boldogság!
Most már nem sír, nem is tiltakozik,
hanem egyenest a hintájához repül,
hogy minél hamarabb elindulhasson.*

•

- NARRÁTOR *Lám, udvarhölgyeinek körében a kisasszony olyan önfeledten játszott, mint egy igazi kisgyerek.*
- SIRABE *Jé, eddig nem is tudtam, hogy kelet ilyen érdekes, ilyen élvezetes! Megyek már, megyek, azonnal indulok!*
- SIGENOI *Ó, hát fenséged beleegyezik? Jaj, mennyire örülök! Induljunk, mielőtt még meggondolná magát! A menet készen áll.*
- NARRÁTOR *Kiáltja a dajka nagy lelkesedéssel.*
- SIGENOI *Hát akkor nagyméltóságú úr, nagyméltóságú asszony, drága kisasszonyka, fáradjanak be a palotába, hörpintsék fel azt a pohárka szakét a búcsúzásra és az út sikerére. És te, lovászfű, na hogy is hínak... Minden olyan jól sikerült, hálás vagyok érte, köszönöm, köszönöm. Nahát akkor milyen jutalmat is adjak neked? No, várj egy kicsit.*
- NARRÁTOR *Suttogja, és betessékeli a fiút a palotába.*

Harmadik jelenet

Szankicsi története

- NARRÁTOR *Bent mindenki sűrög-forog, útra készülődik. Szankicsi egyedül marad a fogadószobában. Körülnéz, tekintete megakad az aranymintázatú tolbajtón. Ilyen díszesen csillogó ajtót még sohasem látott. Lába, mely földhöz, kövekhez szokott, nem tudja, hogyan kell a síkos padlózatton, gyékényszőnyegen lépkedni.*
- SZANKICSI *(Egyedül van a színpadon, gondolatait fennhangon mondja el.)* Hogy csúszik itt a padló! Alig lehet rajta menni! Ha nem vigyázok, mingyár' orra is esem. Én mondom, jobb helyen lakom, mint az uraság. Nem kéne nekem ez a palota semmi kincsér'. Pedig igencsak azt hallja az ember, hogy ez a vár milyen gyönyörű! Milyen pompás szobák vannak benne!
- NARRÁTOR *Így beszél magában.*
-
- NARRÁTOR *Belép a dajka, kezében értékes fekete lakkálca, rajta fehér papírszalvéta, melyen finomabbnál finomabb cukorkák sorakoznak.*
- SIGENOI *Nahát Szankicsi fiam, melyikből kérsz? Maga a nagyméltóságú asszony küldte, személyesen. Megtanítottad a kisasszonykát a társasjátékra, és az úgy megtetszett neki, hogy folyton csak azt ismétli nagy vidáman: „teljesítem a kívánságokat, elmegyek Edóba!” S mindezt a te játékod miatt. Ez a kisasszony kedvenc édessége, úgy vegyél belőle! Tessék! Fogyaszd el jó étvágygal! És itt van három füzér lyukas aprópénz. Vásárolj magadnak azt, amit kívánsz. Hiszen hosszú útra indulsz! A menettel tartasz te is. Ha pedig bajba kerülsz, vagy valami hiányzik, akkor csak mondd azt, hogy találkozni akarsz velem. Én vagyok a kisasszony fődjakája, Sigenoi a nevem.*
- NARRÁTOR *Szankicsi figyelmesen hallgatja a fődjaka szavait, és a meglepettségtől szőhöz sem tud jutni. Dermedien hallgat, majd végül vontatottan ezt kérdezi:*
- SZANKICSI *Asszonyom, maga Jurugi uraság várának dajkája, akit Sigenoinak hínak? Ez nem lehet igaz! Ha ez valóban így van, akkor maga... az édesanyám!*

- NARRÁTOR *Mondja felindultan, lelkében túlcserdült örömmel. Ölelő karral fut Sigenoi felé.*
- SIGENOI Te arcátlan pimasz! Hogy lehetnék én egy mihaszna lovászfűnök az anyja!
- NARRÁTOR *Az asszony ellöki magától a fiút, de az makacsul megragadja kimonója szegélyét. Sigenoi már-már elszaladna, de Szankicsi arca hozzásimul, karja átöleli. Sírástól elcsukló hangon így szól hozzá:*
- SZANKICSI Miért mondanék olyat, ami nem igaz? Az én apám valamikor a te férjed volt. Ebben a várban szolgált az uraságnál, magasrangú szamuráj volt a seregében. Igazi hős és nemes, a neve Date no Jósaku. Gyermekedek született, és ez vagyok én; az eredeti nevem Jónoszuke. Nemsokára azonban az apám kegyvesztett lett az uraságnál. El kellett hagynia Tamba tartományát. Mindössze hároméves voltam, amikor utoljára láttam, de még emlékszem rá homályosan. Az az idős asszony, aki Kucukakéban felnevelt, a következőket mesélte: anyámnak is el kellett hagynia engem, hogy az uraság iránti kötelességét teljesíteni tudja, ezért ő, az öregasszony nevelt fel. Azt mondta, ne reménykedjek abban, hogy apámmal találkozhatom. De ha véletlenül rálelnék anyámra, akit Sigenoinak hívnak, és Jurugi uraság várában szolgál, mint fődjaka, mutassam meg neki ezt a talizmánt bizonyíték gyanánt.
- Ekképp tanítgatott engem a jó néne,
mígnem egy szép napon ötesztendős lettem.
Megbetegedett a szegény öregasszony,
elment hát Tobába, tobai búcsúba,
gyógyulást remélve.
- De ó, jaj, micsoda szörnyűség esett meg velem! Az ünnepen a rizsgombóc a torkán akadt, s azon nyomban elhalálozott. Engem aztán a falubéliek neveltek föl. Etettek, itattak, megtanították, hogyan kell bánni a lóval.
- Most itt szolgálok egy lovas gazdánál,
az Ómihoz tartozó Isibében lakom.
Egy kérésem van csak, egy a kívánságom,
hogy ezt a talizmánt, s annak hímezett tokját
nagyon szépen kérlek, figyelmesen nézd meg!
Ezt a kis tarsolyt itt te hímezted egykor,
fel kell hát ismerned a saját öltésed!
Ne kételkedj bennem, miért is hazudnék!
Hidd el, nincs jobb bizonyíték, mint ez a talizmán!
- Egyetlen célom van az életemben, hogy apámat megtaláljam. Kérve kérek, segíts, hogy sikerüljön. Akkor lennék én igazán boldog, ha legalább egyszer egy napot hármásban együtt tölthetnék. Ne félj, tudok szalmából papucsot fenni. Ezt is én csináltam, nézz csak ide! Biztos egyikünk sem fog éhkoppon maradni. Nappal lovakat ápolok, éjszaka pedig szalmapapucsokat készítek majd. Apámról is, anyámról is gondoskodom. Kérlek, térj vissza apámhoz! Könyörgök neked, drága jó édesanyám!

Negyedik jelenet

Sigenoi bánata

- NARRÁTOR *A dajka megrendülten áll, akárhogy is nézi, ez Jónoszuke, rég elveszettek hitt fia. A tarsolyt is felismeri, ő hímezte egykor, ez egészen bizonyos. A fiához futna, keblére ölelné, de ugyanakkor bizonytalanul ver a szíve.*
- SIGENOI *(tépelődve)* „A szolgálat mindennél fontosabb! A kötelességem! A kisaszszony hírnevén nem ejtethet foltot a te neved! Jaj, mit tegyek? Mit tegyek? Nem csaphatlak be, hiszen a fiam vagy! Megszidjalak talán, amiért látni akartál?! Vagy netán elkergesselek? Az édes gyermekemet, akivel az imént találtunk egymásra?! Nem! Egyiket sem tudom megtenni.”
- NARRÁTOR *Két szeméből a könnyek százszámra, ezerszámra hullanak. Két áradó patak lesz belőlük: a fájdalomé és a bánaté. Sigenoi tehetetlenül esik össze. S nehezen tér magához.*

SIGENOI „Ő a fiam, ebben nem kételkedem. Akkor hát rászedjem, vagy hazudjak neki? Kár lenne, úgyis megvan a megfelelő esze ahhoz, hogy átlásson rajtam. Mocskos lelkűnek tartaná az anyját. Igen, biztos, hogy lenézne engem, és mélységesen elszomorítaná. Akármennyire is szégyellem, legjobb lesz, ha elmondom neki az igazságot, nem tehetek mást. Meg fogja érteni a helyzetét, a körülményeimet. És akkor már megtehetem, hogy elküldöm innét.”

NARRÁTOR *Könnyeit letörli, nyugodtságot erőltet magára, majd így szól:*

SIGENOI Jónoszuke, gyere ide!

NARRÁTOR *Azzal karját fia felé nyújtja.*

SIGENOI Milyen nagy fiú lettél! Szinte már felnőtt vagy! Meg fogsz érteni mindent. Ó, jaj, miért nem neveltek fel úgy, ahogy az szamurájhoz méltó! Arcod színét naptól nem vigyázták, gondos kezek hajad nem fésülték, kezed-lábad úgy megkérgesedett, hogy még én, a szülőanyád sem ismerem rád! Gyönyörű fekete hajadat nem borotválták le, ahogy rangodhoz illő lett volna. Kezed-lábad olyan, mint az erdőben ugrándozó ostoba majomé! Nemhiába mondják, hogy a jó nevelés többet ér a rangos születsénel!

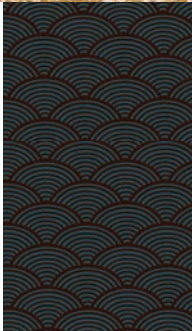
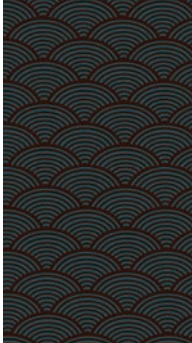
NARRÁTOR *Keserves zokogásban tör ki.*

SIGENOI Hát akkor tudd meg, mi az igazság! Bensőmben hordoztalak, aztán világra születek. De most már nem vagy a gyermekem, és én sem vagyok az anyád. Nehogy azt hidd, hogy azért, mert alacsony sorba jutottál. Jól figyelj, hallgasd meg, hogy történt az egész. Már akkor a nagyméltóságú asszony szolgálatában állottam. Józszaku a női lakosztályban látta el a tisztét. Mindkettőnk, mint két fiatal fát, elkapott a szerelem forgószele. Egyre jobban egymásba fonódtunk. Egyik boldog éjszaka követte a másikat. Mígnem egyszer kipattant a titok! Elvesztettem egy szerelmes levelet, melyet apád küldött nekem. Az egyik titkos őr megtalálta, és persze azonnal nyilvánosságra hozta. Tudod, a szamurájok életét kegyetlen törvények szabályozzák, a Jurugi-házban pedig különös szigorral kellett ezeket a törvényeket betartani. A nagyméltóságú úr leghűségesebb tanácsadója és a vezető szamurájok egymás közt megtanácskozták a történeteket, és amiért ilyen szégyent hoztunk a Jurugi-házra, halálos ítéletet mondtak ki apád és anyád felett. A nagyméltóságú asszony azonban annyira kedvelt engem, hogy életem helyett cserébe önnön életét ajánlotta fel. A nagyméltóságú úr megkegyelmezett mindkettőnknek, megbocsátotta bűneinket, sőt nyilvánosan kijelentette, hogy ettől a perctől fogva férj és feleség vagyunk. Ezután Józszaku csillagzata fokozatosan jobbra fordult. Olyannyira, hogy egyre magasabb ranghoz illő megbízásokat kapott, végül a nagyméltóságú úr közvetlen hűbérese lett, úgyhogy évi járandósága már elérte a háromezer-háromszáz koku rizst!

Ó, áldassék a nagyúr kegyelme, jósága,
s mi ezen a földön csak azon munkálkodunk,
hogyha földi élte útja véget érne,
örökös hűséggel, gyors hasfelmetszéssel
egy másik világba tüstént követhessük.

Már-már úgy tűnt, a csúcsra érkeztem. Megszületett a hercegkisasszony. S a nagyméltóságú asszony irántam érzett jóságát úgy mutatta ki, hogy kinevezett dajkájának, mivelhogy te is akkoriban jöttél a világra. Ó, bárcsak a sors mindig ilyen kegyes maradt volna hozzánk! Akkor most, mint magasrangú szamuráj élvezhetnéd a nagyméltóságú úr kegyét, és nem tartoznál a lecsúszottak közé.

De sajnos, apádat Edóba hívta a szolgálat. A Szanja-negyed nyilvános házaiba kezdett járogatni, s eközben megfeledezett szolgálati kötelességéről. E főbenjáró bűn miatt odáig jutott, hogy harakirit kellett volna elkövetnie. Biztosan tudod, ha egy szamurájt harakirire köteleznek, akkor az asszonya is kegyvesztett lesz az udvarban, és azonnal távoznia kell az uraság házából. Az udvarnál azonban attól tartottak, hogy a kisasszonyka súlyosan megbetegszik, ha más táplálja majd helyettem, vagy ha a szoptatást hirtelen abbahagyják. Ezért aztán mégis ott maradhattam, s ezzel megmentettem apád életét. Hivatalától természetesen megfosztották, elvették tőle évi járandóságát, és elkergették a Jurugi-háztól. Ó, bárcsak

engem is elküldték volna velem együtt! Akkor teljesíthettem volna asszonyi kötelességemet, követhettem volna a száműzetésbe, viszont akkor nem lehettem volna a kisasszonyka dajkája! Úgy háláltam volna meg a nagyméltóságú úr jóságát, aki másodszor is megkegyelmezett a férjemnek, hogy szenvedést, betegséget zúdítok a leányára, a kisasszonykára?! Vajon ki és mikor lesz képes arra, hogy visszafizesse azt a sok jóságot, amelyet ettől a háztól kaptunk? „Maradj itt – mondta apád, amikor búcsút vett tőlem –, és próbálj meg törleszteni azért, hogy kétszer is megkegyelmeztek nekem. Az uraság iránti kötelesség legyen fontosabb a számodra, mint a házastársi hűség.” E szavakkal vált el tőlem örökre... Még kisfiú vagy, de számíts arra, hogy mindig a kegyvesztettekre leselkedik a legnagyobb veszély! Ezért aztán sehol se említsd, hogy Józszaku fia vagy! Menj a kapuhoz, és eredd el innét minél hamarabb! Már így is gyanúsán sok időt töltöttünk együtt. Nehogy baj legyen belőle!

Ó, mit követhettem el, hogy ilyen karma súlya
nehezedik énrám! Fiamból lovász lett,
férjem merre bujkál, még azt sem tudom...
Igaz, ruhám díszes, öltözetem pompás,
szolgák sora bókol előttem napestig;
hintóm fényességes. De mindez mi végre?

NARRÁTOR *Sóhajtja, miközben könnyeit elfedi.*

•

NARRÁTOR *Szegény fiú immár születéstől fogva
eszes és ügyes, s lám, mind jobban érti,
milyen sorscsapások nehezítik életét.
Szankicsit egyre erősebben rázza a fájdalmas zokogás.*

SZANKICSI *Végighallgattam szomorú történetedet anyám, de gondold csak bele,
ha te a hercegkisasszonyka dajkája vagy, akkor a kisasszonyka nekem
tejtestvérem! Ha anyám megtalálná a módját, és a nagyméltóságú úrtól
kegyelmet kérne, még talán apám sorsa is jobbra fordulhatna. Hisz jól
tudod te is, a sors forgandó: egyszer fenn, másszor lenni!*

NARRÁTOR *E szavakra azonban Sigenoi odaugrik hozzá, száját betapasztja tulajdon
kezével.*

SIGENOI *Ne merészelj ilyeneket mondani! Egy árva szót se szólj senkinek arról,
hogy a kisasszony tejtestvére vagy! A hercegkisasszony keletre utazik,
menyasszonynak kéri a fia számára egy rangos nemzetség legrangosabb
ura. Mit fognak majd szólni az emberek, ha megtudják, hogy a hercegkis-
asszony egy közönséges lovászfíú tejtestvére?! Látszólag csekélység, de
meghiúsulhat miatta a kisasszonyka házassága is! Értsd meg: nem esznek
a levesből, ha légy esett belé! De már túl sokat fecsegtünk itt össze, még
kihallgathat bennünket valaki! Minél hamarabb tűnj el innét!*

NARRÁTOR *Mondja sirástól elfúló hangon Szankicsinek.*

SZANKICSI *Anyám, kérek, ne vidd túlzásba! Ne félj annyira! Még hogy kihallgatnak,
még hogy megláthatnak! Inkább kérj kegyelmet a nagyméltóságú úrtól! Pró-
báld meg, hátha sikerül! Mondd el, hogy rátaláltál édes gyermekedre!*

SIGENOI *Hát nem értetted meg, amit mondtam?! Talán megfélelkezhet egy anya
a múltjáról?! Azt képzeled, nem tudom, mivel tartozom hítes uramnak;
úgy gondolod, elfelejtettem, mit kell megtennem egyetlen fiamért?! Ó,
te ostoba kölyök, félreértettél mindent!*

NARRÁTOR *Eközben a belső szobákból hívó hangok szűrődnek ki.*

HANGOK *Hol a földajka? A kisasszonyka szólítja. Hol van Sigenoi? Ki látta?*

SIGENOI *Hallod? Mindjárt itt lesznek! Tűnj el minél hamarabb!*

NARRÁTOR *Azzal tuszkolni kezdi kifelé a tétovázó Szankicsit, akinek könnye úgy hull,
mint a záporosó. Vörösre sirt szemét a fiú titkon elitakarja, szalmasaruját
kimonójába rejti. Jaj, szegény Szankicsi, jaj, szegény Jónoszuke! Meg-
görnyedt alakja lassan távolodik.*

- SIGENOI Kérlek, figyelj ide! Csak egy pillanatra!
Fordulj vissza gyorsan! Hallgasd, mire kérlek!
Ha a hosszú úton hegycsúcsokon által,
meredek sziklánál, gyorsvízű patakon,
tavaknál, folyóknál, keskeny vízmosáson
ha bármi baj érne, ha megütnéd magad,
vagy hogyha esőben egész nap csak áznál,
szél hogyha átfúna, fagyban, hófúvásakor,
hideg éjszakákon, ha valami fájna,
színlelj betegséget, pár napot pihenj meg,
vigyázzál magadra, a kedvemért, kérlek!
Étked és italod legyen friss, ízletes,
hogyha romlott volna, kérlek, ne fogyaszd el!
És hogyha kanyarót kapnál meg valahol,
légy nagyon óvatos, ugye, megígéred?
Most is, ha ránézek sovány kis arcodra,
elfog a szánalom, elhagy a nyugalom.
Ó, e szörnyű balsors mért jutott teneked?
Nélkülözned mért kell, mikor apád után
évente ezer meg háromszáz
koku rizst kellene kapnod?...
- NARRÁTOR *E pillanatban Sigenoi végigvágódik a tornác lépcsőjén, aztán lassan fel-
tápázkodik, rázza a zokogás.*
- NARRÁTOR *Sigenoi a kimonójából pénzes zacskót vesz elő, és egy selyemkendőbe
húsz aranyat szór. Könnyes szemmel a fiú felé nyújtja.*
- SIGENOI Nesze, fogd ezt a pénzt, ne szégyelld, vidd magaddal!
- NARRÁTOR *Szankicsi dühösen ellöki.*
- SZANKICSI Ha nem vagy az anyám, ha nem vagyok a fiad, akkor gondoskodni se
kell rólam! Nem rád tartozik, hogyha beteg vagyok! És hogyha megha-
lok, mi közöd lesz hozzá? Semmirekellő utolsó lovászfíú vagyok, akinek
kegyvesztett lett az apja, Date no Jósaku, a földönfutó szamuráj. Anyja
pedig nincsen! Idegentől meg nem kell alamizsna! Majd még megbánod
egyszer anyám, hogy egyetlen fiadhoz ilyen szívtelen voltál!
- NARRÁTOR *Nem képes uralkodni magán, könnyekben tör ki, Sigenoi nyugtatni pró-
bálja.*
- SIGENOI Hidd el, nem búcsúznék el egyetlen gyermekemtől, ha nem tartoznék
hálával a Jurugi-háznak, ha nem kellene meghálálnom a jóságukat. De
gondolnom kell a kisasszony jövőjére, akit ugyanúgy keblemből táplál-
tam, ahogyan téged is. Jaj, milyen rettenetesen nehéz az udvari szolgálat,
micsoda szégyen!
- NARRÁTOR *Sigenoit bánat emészti, fájdalmasan sóhajt fel, könnyei folynak.*

Ötödik jelenet

A lovászfíú könnyes éneke

- NARRÁTOR *Eközben belülről beszédfozlányok hallatszanak.*
- HANGOK Gyorsan, gyorsan! Máris indulunk!
- SIRABE Vigyetek a hintómhoz!
- NARRÁTOR *A hintóhordozók a palankinokhoz lépnek. A menet útra készen áll. Fel
akarják emelni a földajka hintáját, de az üres.*
- HANGOK Hol van Sigenoi? Hol a földajka?
- NARRÁTOR *Sigenoi megjelenik, arca sápadt, de fegyelmet erőltet magára, határozott
hangon Honda Jazaemonhoz, a menet vezéréhez fordul.*

- SIGENOI Igen tisztelt uram! Kérem, engedélyezze, hogy ez a lovászfű hadd jöjjön ide az első hintóhoz a kisasszonyka közvetlen kíséretébe! Énekével szó-
rakoztatja majd a hercegkisasszonyt az utazás közben.
- HONDA JAZAEMON
Rendben van.
- NARRÁTOR *Egyezik bele.*
- HONDA JAZAEMON
Hé, te fiú! Te Bambuszbozótbankszületett! No, énekelj nekünk egy dalt!
- NARRÁTOR *Parancsol rá.*
- HONDA JAZAEMON
Te kölök! Na, nézd csak! Mít bögsz te itt? Most, mikor végre elindu-
lunk?! Ez nem vezet jóra!
- NARRÁTOR *Kettőt-hármat odasóz az öklével a fiúra, aki sírástól remegő hangon éne-
kelni kezd.*
- SZANKICSI
Felfénylik a meredély,
Szarvas-hegyet köd lepi,
hiába is várok rád,
soha-soha nem jössz el,
s közben csak hull az eső.
- NARRÁTOR *Még a szakadó esőnél is jobban ömlenek anya és fia fájdalmas könnyei.
Vajon hol találhatnak menedékre a szomorú könnyek zápora elől?*

MÁSODIK RÉSZ

Történik a Siroko fogadó környékén, valamelyik esztendő tizedik havában, alkonyat idején.

Első jelenet

Koman keservei

- NARRÁTOR *Az Edo-korszakban a postakocsi-állomások szálláshelyei elé a tulajdo-
nos egy-egy csinos fiatal lányt küldött ki, hogy becsalogassa a fogadóba
az arra járókat.*
- ELSŐ VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY
Erre, erre! Tessék, tessék! Kerüljenek be a házba! Töltsenek nálunk egy
éjszakát! Nem bánják meg!
- MÁSODIK VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY
Tessék, tessék! Erre, erre! Lassan leszáll az éj, ideje nyugovóra térni!
- ELSŐ VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY
Nálunk kényelmesek az ágyak!
- MÁSODIK VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY
Nem vagyunk drágák!
- ELSŐ VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY
Térjen be hozzánk a kedves vendég! Minden kívánsága parancs!
- MÁSODIK VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY
Maradjon nálunk egy éjszakára! Akármit kér, teljesítjük!
- ELSŐ VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY
Itt a lányok nagyon kedvesek!
- MÁSODIK VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY
Előzékenyek!

ELSŐ VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY

Van itt minden, mi szem-szájnak ingere! Gyönyörűek a porcelán edények! A bútorainkkal is meg lesznek elégedve. Páratlan kényelemben részesül itt minden vendég! Új gyékényszőnyegetek vettünk a nyáron. Kerüljenek beljebb, nézzék csak meg! Nem láttak még ilyen barátságos szalont soha életükben!

MÁSODIK VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY

Remek a hangulat! Kóstolják meg finom rizsborunkat! Aki egyszer ivott belőle, az megtudja, milyen jó nálunk a szaké.

ELSŐ VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY

A teánk is erős és illatos! Micsoda éjszaka vár arra, aki itt marad nálunk! Fürdőkben már zubog a forró víz, hogy megmerítse magát a kedves vendég. Mossa le nálunk az út porát! Mély, nyugodt álma lesz a fürdővizüinktől, mindenki ezt mondja. Idejében felkeltjük a megfáradt utazót, ha kell hétkor, ha kell nyolc órákor. És ha a kedves vendég a párnáját kívánja megosztani valakivel, abban is tudunk segíteni. Kinek mire van szüksége. Van, aki a kimonó hosszú ujját akarja, aztán jól megtömi. De van, aki nem bírja be rajta, megelégszik a szegélyével, azt nyalogatja. Elfáradt a lába, fáj a dereka? Megdögönyözzük, megmasszírozzuk! Utána megtömjük a pipát, lángra lobbantjuk azt a hosszú pipaszárat, és az úgy fog égni, hogy csak na! Hogy bizsereg majd a tarkójától a lába hegyéig! Jaj de szépek, de kedvesek itt a lányok! Úgy megfiatalítják a vendéget, hogy megtanul még röpdülni is!

MÁSODIK VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY

Miket fecsegsz itt te összevissza!?

ELSŐ VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY

A, megjött Szanszuke és Szanzo Kuszacuból! És itt van Kinkicsi Isibéből! Tessék, tessék! Erre, erre! Kerüljenek be a házba, töltsenek nálunk egy forró éjszakát! Ne menjenek tovább egy tapodtat se, úgymint minden fogadó egyforma. A pacsirta is egyformán dalol mindenütt! Hát az uraság merre tart? Talán Iszébe? Tavasszal gyönyörű ott a szentély meg a tengerpart. Látom, a szeme vörös, kimarta a só. Könnyek, biztosan könnyek! Térjen be hozzánk egy órácskára, meglátja, hamar jókedvre derítjük!

MÁSODIK VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY

Nini, errefelé tart egy szerzetes! Biztos a hideg Szendaiból érkezett, azért visel vattakabátot ilyen melegben. A kabáthajtókájáról könnyű felismerni.

ELSŐ VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY

Hát ez a vándor vajon honnan érkezett? Minden bizonnyal Javatából. Olyan szőrös a lába, mint egy majomnak. A javataiak ilyen szőrösök!

MÁSODIK VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY

Ott a túloldalon, nézd csak azt az ágrólszakadt alakot! Sásból font kalapján beesik az eső! Se papucs, se nadrágja, nincs ennek az égvilágon semmije! Mi szél hozta erre ezt a madárjlesztőt?! Honnan füstölték ki? Ennek a nyársat nyelt kórónak aztán nincs semmire gondja!

A vendégcsalogatás folytatódik.

ELSŐ VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY

Tessék, tessék! Erre, erre! Fiatalember, jöjjön csak közelebb! Biztos Akasiból való! Azoknak van kétoldalt így begöndörítve a hajuk.

MÁSODIK VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY

Te! Less inkább amarra! Micsoda menet közelít! A földesúr, a dajmjó első embere! Az a tökmagarcú, ott ni! Hogy fennhordja az orrát! Keletről jött szamuráj, az biztos!

ELSŐ VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY

Hát az a fiú ott, kicsit hátrébb, akinek nincs kiborotválva oldalt a haja! Nézd, milyen csinos! Olyan jóképű!

MÁSODIK VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY

Inkább azt a futóbajnokot nézd! Odaragadt a lába a földhöz, úgy látszik, a világ végétől gyalogolt el ideig.

ELSŐ VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY

Dehogy is, Mikavából jött, hisz tudod, ott csinálják a legjobb ragasztót! Azok meg ott Hitacsiból valók. Az övükről ismerem meg őket.

MÁSODIK VENDÉGCSALOGATÓ LÁNY

Nézd csak, ott ni, az a szolganép! Eccsúból jöhettek. Képzeld, a kimonójuk zsinórjáról tudom! Oldjátok meg azt a kimonózsinórt, és háljatok velünk!

NARRÁTOR

Így hívogatják be a lányok alkonytájt az arra sietőket.

•

NARRÁTOR

Itt balra, az út mentén áll a sorompó, mellette a nevezetes kis szobor. Dzsizó, a gyermekek és vándorok védőszentje. Ott a fogadó is, Siroko a neve. Valamikor biztosan szép lehetett. Itt él Koman, Kodzsoró és Kojosi, mindössze százhusz mérföldnyire a Tokaidó útvonaltól. Mind a három lány nagyon szorgos. Esténként egyik kezükkel a vendégeket csalogatják, míg a másikkban fonalgombolyagot szorongatnak, kötésüket rejtegetik.

A szerelem kenderfonalát gombolyítják,
s fonják körül vele a szíveket.
Szomorú testükből, megrontott lelkükből
folyvást csak fonják a szerelem fonalát.

KOMAN

Lányok, Kojosi, Kodzsoró! Mekkora különbség van prosti és prosti között! Hozzánk képest királynő az, aki fenn a városban úri helyen úzi az ipart. Aztán egyre lejjebb és lejjebb a ranglétrán, s végül a legalján itt vagyunk mi, a fogadós örömlányok. Már hajnali szürkületkor kiteszük a kirakatba magunkat. Mi a testünket áruljuk. És itt szobrozunk késő estig, míg meg nem jönnek a vendégek. Olyanok vagyunk, mint a verebek a bambuszligetben. Csak csipogunk, csak jártatjuk a csőrünket megállás nélkül, amíg van bennünk szufla. De higgyétek el, vígan tapsikolhatunk, ha egyáltalán van vendégünk. Mer' az utóbbi időben alig akad még olyan pasi is, aki egy tál rizsér' idetolja a képét. Nemhogy más is kéne neki! Bezzeg amott, ni! A szomszédban, tudjátok, valami földesúr lánya van itt! Már három napja megy a műsor! Nem kell dekkolniuk az ottani lányoknak, mint nekünk! Százhatvan vendég, csak gondolatok bele! Kora estétől másnap reggelig. Ezt a mázlit! Nagyobb forgalom van náluk, mint Edóban! Képzelhettek, hogy kell tekermiük! És ehhez még hozzájön a takarítás, felmosás, hogy estére minden kész legyen! Nekünk meg milyen mogorva a gazdánk! Keserű pofát vág egész álló nap! Úgy les ránk, folyton a fejét forgatja, mintha egyre csak nőne a szarva, és azzal akarna felöklelni minket! Hát ha ilyen a képe, senki se fog idejárni hozzánk! Már azok a lovászfűk is füttyülnek ránk, akik pedig mindig idehozták a vendéget! Még hogy férfiakat csalogassunk! Falra hányt borsó az egész! De mit is akartam mondani, Kodzsoró! Az a te kuncsaftod, az a Macuzaka no Sinicsi már rég nem mutatja magát. Tán összerúgtátok a port? Vagy már nem sügtök-bügtök a lépcső alatti zugolyban? Megunta a dolgot az ürge? Ahogy így elnézem, nemcsak az etyepetyéhez nincs már kedve neki, de a lovaival is olyan lagymatag! Amúgy rendesen lebarmolni se tudja őket! Nemhogy lovat, de még legyet se tud az hajtani!

KODZSORÓ

A francokat! Az nem Sinicsi, biztos Kuruszukéval kevered össze. Ajajajaj, ugyan, hol van az már! Mintha előző életemben történt volna! A tücskök már nagyobbat köszönnek nekem, mint ő. Még annyit se hallasz tőle, hogy gyí, mikor a lovaival nekiindul. Pedig az elején még úgy odavolt értem! Hajgumit vett, meg hajolajat. Később csatot, övet is, sőt egyszer még egy pár cipőre valót is kaptam tőle. De hát csak a szememet akarta kiszűrni az egészszel! At akart rázni a disznó! Nehogy azt higgyétek, hogy egy csajjal vagy kettővel! Hány volt neki egyszerre, te jó isten! Először is azzal a tűzköves Ogennel szűrte össze a levet, tudjátok, aki Minagucsiban lakik. Aztán azt a cucsijamai özvegyasszonyt vigasztalgatta. Akinek fésűkereskedése van. Utána az a hájpacni Ojone is kellett neki, az a sonoi ribanc. Olyan a hátsó fertálya, mint két rizseszsák. Ez a krampusz úgy megmarkolta, úgy rátapadt, mintha nem akarna róla lemászni soha ebben a бүдös életben! Meg aztán, á, hagyjuk! Nekem, mint régi bútordarabjának mindent kibőfögött az átkozott! Tán még rá tudnám dumálni, de minék, olyan szegény a nyomorult, hogy főköldusnak is beillene. Nincs egy rongya, amit fölvegyen. Tán csak egy vacak alsókimonója maradt. Mindene odaveszett a kártyán. A két legőcskébb lapba nyúlt bele: a négyesbe meg a kilencesbe. Hát képzelhettek! Még a gazdájának se tud elszámolni a fuvardíjjal! De viszont Koman, aszongyák, hogy a te pasasod, Jósza is benne van ebben a bandában. Kojosi, ugye, te is hallottál már ilyen nótákat fújdogálni?

KOJOSI *(halkan)* Ühüm. Egészen biztos a dolog. Koman, a gazdánk megszimmatolt valamit az egyik kamejama nagykereskedésben. Egyből el is mondta a gazdasszonyunknak. Én meg kihallgattam őket a papirajtón keresztül. „Ez a Jószaku – mondja a gazdánk –, ez a gazember, tudod, aki Komanhoz szokott járni, beállt a szerencsejátékosok közé, és egyből bandavezér is lett belőle. És aki egyszer belefog a snöblizásba, abban már megvan a hajlam a lopásra is.” Erre a gazdasszonyunk még helyeselt is a gazduramnak: „Ha bekönyörögné magát ide éjszakára, be ne engedd, vagy vágj a szeme közé, és dobd ki azon nyomban!” „Ne félj – felelte a gazdánk –, bevasalok én rajta mindent, nálunk hagyja még az utolsó rongyát is a disznó! Ha pedig itt áll majd anyaszült meztelenül, akkor megkapja tőlem kamatostul, ami jár neki. Légy nyugodt, nem maradok adósa ennek a szemétnek!”

NARRÁTOR *Kojosi még be sem fejezte, amit mondani akart, miközben Koman szeme könnyekkel telt meg.*

KOMAN Nem hiába mondom nektek, lányok, hogy nincs nehezebb a mi mesterségünknel! Tönkremegy itt a testünk, tönkremegy itt a lelkünk! Utolsók közt vagyunk a legutolsók, higgyétek el! Jaj, lányok, még nektek sem mondtam el, hogy milyen nehéz lett nekem, pedig ti álltok hozzám a legközelebb! Képzeltétek, apámtól, aki egy Jokota nevű faluban lakik, két zsák rizst követelnek adó fejében! Hatvanhat esztendő s létére vízbemerítéssel büntették meg szegényt! Rajtam, egyetlen lányán kívül nincs senkije. Pedig hát ki vagyok én?! Legutolsó cselédlány egy út menti fogadóban! De én, akinek a táncát még a nagyméltóságú úr is megcsodálta, nem engedhetem meg magamnak ezt a szégyent! Még az kellett volna, hogy így beszéljenek rólam: itt van ez a Koman, a sorompó melletti fogadóban szolgál, aztán hagyta, hogy nyakig vízbe merítsék, meggyilkolják az apját, és nem tett ellene semmit se! Meg kellett akadályoznom mindenképpen! Szabadságot kértem a gazdánktól, hogy zarándokútra menjek Iszébe. Benn voltam a falusi előljárásnál, megígértem, hogy az adóhátralékot őszig megadom. Úgy is lett. Erre szabadon engedték az apámat. De meddig? Most újabb tartozást követelnek. De hát honnan szerezzek annyi pénzt? Ezt már sehogyan sem bírom! A régi vendégeim sorra elhagynak! Kötök éjjel, kötök nappal! És mit kapok érte? Néha erre jár egy-egy asszony, és megszáll a fogadóban éjszakára, odavet egy kis alamizsnát a szegény Komannak, és kész. Összeszedem, mint darumadár a rizsszemeket... pedig hamarosan itt a határidő, és akkor mese nincs, fizetni kell!

Minden erőm elhagy, látjátok, mint fogyok!
Dolgozom napestig, kínlódom keményen.
De ezt a Jószakut, nem értem, mi lelte!
Sok mindent beszélnek, mégis hiszek neki!
Szeretném meggyőzni, de a világ oly rossz,
úgy érzem, hiába, reményem elhagyott!

NARRÁTOR *Így panaszkodik Koman, majd zokogva a földre roskad.*

Második jelenet

Az adósság

NARRÁTOR *Koman hirtelen magához tér.*

KOMAN Halljátok? Énekel! Ő az! Ott jön! Ez a kedvenc dala! Jószaku! Jószaku!

NARRÁTOR *Hívja, csalogatja.⁵*

JÓSZAKU

(énekelve közelít)
Te csodás Szonreva, nyeregben ülök én,
te csodás Szonreva, tündöklő paripán.
Kosarakat viszünk, ruháskosarakat,
hét paplanba burkolva, aranycsillagomat!
Te csodás Szonreva, hét paplannak mélye,
te csodás Szonreva, édes bűnök méze!

Egyszer régen én is vágattam a lovon...

NARRÁTOR *Ebben a pillanatban JószaKu megállítja a lovát a Siroko fogadó udvarán.*

JÓSZAKU Hé, Koman! Ide gyorsan! Ezt az uraságot vendégeld meg illendőképpen! És a legjobb szállást add neki éjszakára! Három szolga is érkezett vele gyalogszerrel, róluk se feledkezz meg!

NARRÁTOR *JószaKu leveszi a lóról a csomagokat. Közben Kodzsoró és Kojosi a vendégek körül sűrög-forog.*

KODZSORÓ Máris hozom a forró fürdővizet! Mindjárt megmelengethetik a lábukat!

KOJOSI Szebbnél szebb szobáink vannak; világosak, tágasak! Pihenjék ki kényelmesen az út fáradalmaikat!

NARRÁTOR *És a vendégek a lányokkal együtt bemennek a fogadóba. JószaKu sietve leemeli a lóról a csomagokat meg a holmikat.*

JÓSZAKU De rég nem láttalak, Koman. Örülök, hogy jól vagy! Remélem, hogy újból találkozunk minél hamarabb!

NARRÁTOR *Azzal felugrik a lóra, megsarkantyúzza, majd megrántja a gyeplőt.*

KOMAN Mi ütött beléd? Annyi mindent akarok mutatni neked, és biztos te is nekem. Most meg csak úgy elnyargalsz, nincs egy szavad sem? Pedig mennyire vártalak!

NARRÁTOR *Koman elébe szalad, s már fordítaná is vissza JószaKut a lovával együtt.*

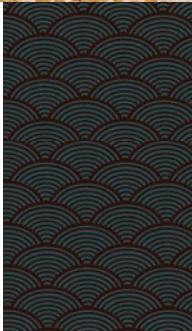
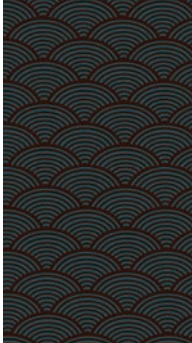
JÓSZAKU Hé! Eredj az utamból! Unom a szöveged! Sietek! Hagyj békén!

NARRÁTOR *JószaKu megpróbál szabadulni, de Koman átöleli.*

KOMAN Kérlek, ne menj még! Mi olyan sietős egyszerre? Mit titkol előlem a szíved? Addig nem engedlek, míg meg nem tudom!

NARRÁTOR *Azzal tiszta erejéből a fogadó irányába húzza.*

JÓSZAKU Nem láttad, hogy minden cuccot ledobtam a lóról? Na, jól van, ha már ennyire izgulsz, elmondom pár szóban, hogy mi történt. Hallgasd meg, micsoda szerencsétlenség zúdult a nyakamba! Megirigyeltem, hogy az összes haverom milyen nagy pénzeket söpör be a kártyán, a kockán vagy más játékon. Példának okáért itt van ez a szetai Kjúta. Gondoltam, legfeljebb egy százasom bánja. Itt a piros, hol a piros! Játsszunk. Olyan jól ment, hogy hétszázat nyertem rajta egyből. Hogy domborítottam, amikor átléptem a kapu küszöbét, és megcsörrent, muzsikált a zsozso a derekam táján! Valahogy elporoszkáltunk Szuzukáig. Ott aztán újból belevágtam magát mindenki! Ugyanis elkapott a hév: még egyszer megpróbálom! És megint én nyertem el a haveroktól mindent! Még hatszázat! Itt kellett volna abbahagynom! De akinek van, az telhetetlen. A kapzsóság elvakítja az embert, ahogy mondani szokás. Így aztán velük mentem Kavamuraig. Egy sereg lovászfű csapódott hozzánk, mi meg újból belefogtunk: itt a piros, hol a piros! Én kiabáltam a lehangosabban! Vajon melyik doboz alatt van? És bizony végig rendesen elhibáztam! Délről este hétig. Egy mon, hat mon még nem zavart különösebben, de mikor az ezüstszen is elvándorolt tőlem!... Égtem piszkosul! Amit olyan szédítő gyorsasággal megnyertem az előbb, most mind elveszítettem! Sőt még ötszázal többet is! Az ördög vigye el! Odaértünk ahhoz a szilvafához, tudod, ahol az útkereszteződés van. Ott árulja Zeszai a gyógyító cseppjeit, porait. Addigra már engem is úgy kiporoltak, hogy egy fityingem se maradt. Úgy elpártolt tőlem a szerencse, nem segítettek volna rajtam még azok a híres japán cseppek sem! Mit tehettem, hát kölcsönkértem, hogy legyen megint egy kis pénzem. Nem telt bele egy perc sem, és egy negyed arany adósságot vettem a vállamra. És az aranyadósság nyomja az ember vállát amúgy istenigazából! Elmentem Isibébe, Hacsizóhoz, hogy nem süll le a bőr a kápéról, hogy kezeskedjen értem. Így kezdődött el a háború. Ócuban, a nyolcadik negyedben nyolcszázat veszítettem. S mi esett meg velem a szépséges költőnő, Ono no Komacsi sírjánál? A költőnő megígérte a szerelmes hadvezérnek, hogy övé lesz, ha száz éjszakát tölt a küszöbe előtt. De tudod, a szerencsétlen férfi megfagyott a kilencvenkilencedik éjjelen. Én meg kilencvenkilenc mont veszítettem el ott. Aztán a Tú-szorosnál összeszorult a szívem, de győzni ott sem

sikerült. Orsófalván egy adagot megint legombolyítottak rólam. Utána a morijamai Kannon istennő buddhista temploma előtt még az utolsó vasamtól is megszabadítottak. Ezután végképp eladtam a lelkemet az ördögnek! Mivel Kannon istennő harminchárom alakban jelent meg az emberek előtt, ezért harminchárom ezüstöt kértem kölcsön. A cucsijamai Tamura-szentélyben végre megnyugodott a lelkem. De csak rövid ideig, mert mikor elértünk Iszébe, újból játszani kezdtünk – alkonytól hajnalig. A teaházat úgy hívták, hogy Hajnalcsillag, mi azonban még vígan a poharakat ürítettük, mikor már rég eltűntek az égen a csillagok. Meg kellett duplázni a tartozásom, amit aztán Fenyő-dombon eltáncoltam. Felhőfalván az átkelésnél köd lepte el az agyamat, mert akkor jöttem rá, hogy a dupla adósság addigra megnégyszereződött. Átkozott Hacsizó! Nyolcszoros tartozást mért rám! A hétszázát neki! Még csak ez hiányzott, gondoltam magamban. Abban a pillanatban ellenkező irányból egy lovat látok nyargalni! Mit gondolsz, ki ül rajta? Hát persze, Hacsizó, az az arcátlan pimasz féreg! Talán nem vesz észre, reménykedtem. Erre odavágtat, és elkezd ocsmányul szitkozódni. Elkapja a grabancomat, és üvöltözik, ahogy a torkán kifér: „Hát a tartozással mi lesz? Tán megfedkedtél róla? Ráadásul még a csikot is elhúznád, nem mondom, haláli dolog! Te utolsó szemét, aljas gazember! Még bocsánatot sem kérsz?” „Most nincs nálam egy huncut vas sem – felelem neki –, és igazából nem is vettem föl tőled semmiféle kölcsönt!” De csak nem hagyott békén! „Tudod mit? – mondom neki. – Döntsön inkább a játék! Ha én nyerek, elengeded a nyolc kánt, ha viszont te, az adósságom tizenhat kánra növekszik. Áll az alku? Na, kezdjük?” Azt meg kell adni, hogy Hacsizó már jó pár éve veri a snóblit, nem kell tanítani! „Ugyan már, cimbora – válaszolja –, már így is nyolc kánnal tartozol! Ha én veszek, nem marad semmi adósságod, akkor én nem kapok semmit se. Ha viszont győzök, akkor neked kell tizenhat kánt fizetned. Honnan szednél ilyen töméntelen sok pénzt? Engem nem versz át, haver! Csak akkor játszom, ha adsz valamit előre!” Ezt már nem hagyhattam annyiban. „Rendben van – válaszoltam. – Ismered a lovamat? A csirjúi vásárban kilenc aranyat és egy ezüstöt is megadnának érte. A gazdámé, de azért fölteszem a tizenhat kán fejében, pedig többet ér annál! Legalább ötszáz ezüst az ára!” „Ha fölteszed a lovát, akkor rendben van.” Azzal bebújtunk egy árnyas fa alá, hogy elrejezzük az adósságot. Mind a ketten felmarkoltunk valamennyi aprót. „Na, mennyi van a kettőnk markában összesen?” – kérdezem tőle. Hacsizó, mintha véletlen volna, megmutatja a tenyerét, persze odasandítok, és látom, hogy két pénzdarabot szorongat. Az én tenyeremben pedig öt van. „Baj lesz!” – gondolom magamban, s azzal az egyik pénzdarabot ügyesen a kimonóm ujjába csúsztatom. „Hat!” – vágom ki magam. Erre Hacsizó vigyorogva széttárja a tenyerét, hát három pénzdarab van benne. Hogy tette oda a harmadikat, nem fér a fejembe! Igazából nyolc pénzdarab volt összesen. Én eggyel kevesebbet mutatam, Hacsizó pedig eggyel többet. Azt a mindenit, már megint én jártam pórul! Hacsizó meg üvöltözik: „Enyém a ló! Elviszem magammal!” Mit mondjak, torkig vagyok vele! Jaj, micsoda karma súlya nehezedik én-rám! De ma, ez az utas megmentett Hacsizótól, amikor odaszól nekem: „Mégfogadtam ezt a lovat a hajtójával együtt. Indulás a következő postakocsi-állomásig!” Végre megkönnyebbülhettem! De Hacsizó utasa is szamuráj volt. Úgy rákiabált arra az undok gazemberre, még a szeme is majd kiugrott a helyéből, olyan dühös lett: „Mit bámulsz, te szájtáti, nem azért fizetlek, mér’ nem indulsz már?” Ez a szemét Hacsizó meg így felelt: „Elviszem az urat Kubotáig, aztán visszajövök a lovamért!” Erre megcsapkodja a lovát, elvágtat, hogy minél hamarabb visszatérjen és elhajtsa a gazdám lovát. Végem van! Mi lesz velem?! Ha nincs lovam, akkor szóba se jöhet, hogy kijussak erre az országútra, de még a kiszoi vagy a nakaszeni útra se! Gyere, bújjunk el, menjünk be a házba gyorsan, míg Hacsizó ide nem talál jönni!

NARRÁTOR *Jósaku megkönnyebbülten sóhajt fel.*

•

NARRÁTOR *Koman szíve gyászba borult.*

KOMAN Hát mégis igaz volt, amit az emberek beszéltek? Ha valaki mélyre süllyed, a lelke is lealjasul.

Valamikor régen a csúcokra hágtál,
a sötét mélységbe nem is pillantottál.

Akkor bizony én, ki oly forrón szeretlek,
szolgálólányként se állhatnék előtted.
Mikor megsimítod mezítelen testem,
mikor forrón ölelsz, ó, drága szerelmem,
amikor szorosan egymáshoz tapadunk,
a boldogság az, miben egygé olvadunk!
Szerelmemnek lángja feltör már az égig,
mégis a lelkemet a bánat emésztí.
Iszonyú betegség lett úrrá testeden,
förtelmes feregként rája a bensődöt.
Hogy kik lépre csaltak, fogva ne tartsanak.
Így is olyan nehéz, keserves énnemem,
mert apám miatt is elfog a gyöttelelem.

Jószaku, hát elfelejtetted? Ha hatodikáig nem törlesztem pénzben apám rizsadóját, megint nyakig víz alá merítik szegényt. Akkor pedig ebből a világból én taszítom le apámat a nyolcszoros jéghideg pokolba! Elémészt a szenvedés, gyötör a szorongás, mert látom, hogy milyen közőmbös lettél irántam. Hiszen kővé válik a szíve annak, akit a szerencsejáték szenvedélye egyszer rabul ejtett. Ha csak erre gondolok, máris forró könnyek lepik el a szemem.

NARRÁTOR *Keserves zokogásban tör ki. Ekkor azonban Jószaku könnyei is elerednek.*

JÓSZAKU Hidd el, igazságtalan vagy hozzám. Nem szórakozásból tettem, amit tettem. Nem is a kapzsiság hajtott. Azért akartam pénzt szerezni, hogy kifizethessem apád rizsadóját. Valamikor két zsák rizs számomra pitty, annyi volt, mint a semmi. A saruhordozómnak vagy a lovászomnak juttattam ennyi járadékot. De hagyjuk ezt... Tehát szerettem volna megmenteni apádat, nehogy megöljék. De mit tegyek, olyan szerencsétlen vagyok! Én, aki ezerháromszáz koku rizs évi járandóságot kaptam valamikor, most még abban se lehetek biztos, hogy lovakat hajthatok, s mindezt összeszorított fogakkal kell eltűrnöm. S vajon miért? Ilyen csapást mért rám az ég, így kell megfizetnem a bűnömért, melyet gazdámmal szemben elkövettem. De nem gondolod, Koman, hogy kegyetlen vagy hozzám, amiért kőszívűnek nevezel, amiért a szerencsejáték rabjának tartasz? Pedig mindent csak apád miatt tettem... Ó, ha a szívemben fel lenne jegyezve mindaz, amit érzek, akkor most kitéphetném, hogy te is lásd, igazat beszélek!

NARRÁTOR *Eközben öklével a mellét veri, s bűnbánó könnyei hullanak.*

NARRÁTOR *Koman könyörögve összekulcsolja a kezét.*

KOMAN Milyen hálás vagyok neked, Jószaku. Ó, ha ezt előbb tudom, nem tettem volna szemrehányást érte, türelemmel viseltem volna az egészet. Én meg az összes nyári kimonómat eladom, hogy apámon segíteni tudjak. Kölcsönkértem még a barátnőimtől is, így aztán összejött az a százharminc ezüst. Ami kevéske még hiányzott, azt kötéssel, fonással pótoltam. Nézz csak ide!

NARRÁTOR *Azzal a bő ruhaujjból, fonása mélyéről előveszi a megtakarított összeget.*

KOMAN Nyugodj meg, itt van apám életének az ára, tessék, fogadd el tőlem. Későre jár. Talán Hacsizó se jön ma már el. Gyere, maradj itt éjszakára, nekem sincs már semmi dolgom. Itt szemben kösd ki jó erősen a lovadat, aztán gyere be a házba, töltsük el együtt ezt az éjszakát. Öntsük ki egymásnak a szívünket.

NARRÁTOR *Azzal Koman szalmasaruja zsinórját megoldja. Ekkor érkezik meg az isibei Hacsizó, szemét kimeresztí, úgy kémszel szertesztí.*

HACSIZÓ Áá! Itt van Jószaku, aki nem akarja odaadni a lovamat! Pedig mindenki tudja az egész környéken, csak te nem, hogy én vagyok az isibei Hacsizó, a sasszemű, aki mindent meglát. Mi lesz a tizenhat kán adóssággal? Mikor adod meg?

NARRÁTOR *El akarja oldozni a lovat, de Jószaku abban a pillanatban ott terem, és kicsavarja Hacsizó kezét.*

- JÓSZAKU Na megállj csak! Lehet, hogy te vagy a sasszemű Hacsizó, nekem viszont Tambai Józszaku a becsületes nevem. Kétszáz ezüst fejében ötszáz ezüstöt érő lovat akarsz magadnak? Nem mondom, kicsit túl nagy az étvágyad! Előbb add csak ide a visszajáró háromszáz ezüstöt, különben kifacsarom belőled az utolsó csepp véredet is. Majd megtudod, ki az a Józszaku, aki bárkinek kettéharapja a torkát!
- NARRÁTOR *Jól megrázza Hacsizót, és egy ügyes fogással messzire hajtja.*
- HACSZÍÓ Ohóhó! Micsoda férfias viselkedés! Inkább add meg, amivel tartozol! Vagy netán bunyózni akarsz? Akkor nesze!
- NARRÁTOR *Azzal ráront Józszakura, de Koman közibük szalad, Hacsizó elé veti magát.*
- KOMAN Jaj, Hacsizó uraság! Maga olyan jó ember! Mind a ketten komoly férfiak, nem akarnak rosszat senkinek! Miért vinné el ezt a lovat, azt hiszi, hogy bárki is megdicsérné érte? Mire való a kiabálás? Hogy mik járnak a fejében?! Nem szégyelli magát?
- NARRÁTOR *Közben könnyei hullanak.*
- HACSZÍÓ Hé, te cafka! Eressz el! Nekem hiába bögsz! Józszaku talán meghatódik rajta, de én soha! Jegyezd meg, te utolsó ribanc, ha nem kapom meg a tartozást, elviszem a lovat! Hát ez jár a fejembe, ha már olyan kíváncsi vagy!
- KOMAN Arról szó sem lehet! Azt a lovat, amelyik ehhez a kapuhoz van kikötve, semmiképpen sem viheti el! Megtiltom, én, Koman, aki Szekiből jött.
- HACSZÍÓ Te utolsó dög ribanc! Mindjárt kettéhasítalak! Vagy végigvágok rajtad az ostorom bambusznyelével!
- JÓSZAKU Hogy mersz ilyet tenni? Megütni egy fehérchselédet?!
- HACSZÍÓ Már mért ne?
- NARRÁTOR *Fogja az ostor nyelet, és hirtelen a lány arcába csap. Józszaku elkapja Koman elzuhanó testét.*
- JÓSZAKU Miért bántod a más szolgáját?
- HACSZÍÓ Hát nem a te asszonyod? Azért kínáltam meg!
- JÓSZAKU Jól megkínáltad, de nesze, ne panaszkodj, ezt küldi vissza cserébe az asszony!
- NARRÁTOR *Józszaku ökölbe szorítja a kezét, és keményen Hacsizó szeme közé vág, majd szétreped az agya.*
- HACSZÍÓ Te is megkaphatod! Na, gyere!
- JÓSZAKU Azt még megvárom!
- NARRÁTOR *Azzal mindketten püfölni kezdik egymást, ahol érik. Záporoznak az ütések. Öklelik, rúgják, aprítják egymást. És valóban, mint a vadlovak, úgy méri össze erejét a két lovasz. Hacsizó olyan erős, mint egy bivaly, Józszaku viszont érti a módját, jól ismeri a dzsúdó fogásait. Amint Hacsizó le akar rá csapni, karját elkapja, és jól lábikrán rúgja válaszképpen.*
- JÓSZAKU Nesze!
- NARRÁTOR *Azzal a távolba röpíti Hacsizót. Az a kapufélfának esik, és alaposan beleveri a keresztcsontját. Fetreng kinyjában, miközben vérszomjas tekintetet vet Józszakura.*
- HACSZÍÓ Ezt még megemelegeted, te aljas gazember! Elmondom mindenkinek a környék összes kereskedésében, hogy mit tettél velem, és akkor nincs olyan góré, aki megengedi, hogy a boltjába betold a mocskos pofádat. Megtudják a lovas gazdák, az összes fogadós... Egyik sem áll szóba veled... Akkor majd könyöröghetsz, mint egy rühös koldus, fatállal a kezeden... Rimánkodhatsz az országúton... hogy vessenek oda neked néhány szem magot... Majd megnézheted magad akkor te, szerencsétlen nyomorult!

- NARRÁTOR *Hacsizó feltápáskodik, megpróbál bemászni a kapun, de Koman oda-szalad hozzá.*
- KOMAN Jaj, uraságod, már mér' tenne ilyen csúfságot! Minek is szólna a lovas gazdának meg a kereskedőknek! Mi közük hozzá! Hogy is élhet úgy egy hajtó, ha nem tudja megetetni a lovát, ha rátámadnak, mint egy gazember tolvajra! Hacsizó úr, maga rendes ember! Ne csinálja ezt velünk! Én, Koman ösz-szeteszem a két kezem, úgy könyörgök magának! Egy igazi férfi, miután megverekedett, elfelejt mindent! Bocsásson meg neki, az isten szerelmére!
- NARRÁTOR *De minél hevesebben kérleli Koman, Hacsizó annál inkább vérszemet kap.*
- HACSIZÓ Ez a nyavalyás féreg! Nem elég, hogy tizenhat kánnal adós nekem, de még a nyakamat is kitöri! Még hogy megbocsássak neki! Azt bírná ez a rohadt ganéj! Akkor megint én, szerencsétlen, járnék pórul! Ahogy itt hagyom ezt a helyet, abban a percben olyan balhét csapok, hadd tudja meg mindenki, hogy Jósza-ku piszkos csaló, tolvaj gazember!
- KOMAN Most már elég legyen! Tessék, itt van százharminc ezüst. Egy ember éle-tét kellett volna ezzel megmentenem, de nem sajnálom! Odaadom azért a férfiért, akit szívemből szeretek. Fogja, a tartozás fejében!
- NARRÁTOR *Előhúzza féltve rejtett kincsét, Hacsizó pedig kikapja a kezéből.*
- HACSIZÓ Azt is leszurkolod, ami még hátravan. Mennyit is ér ez a sok aprópénz?
- KOMAN Nekem mindegy. Számítsd át úgy, ahogy akarsz.
- HACSIZÓ Jól van. Ez piaci áron tíz kánt ér. Jól jegyezd meg! Még hattal tartoztok!
- NARRÁTOR *Azzal Hacsizó kimonójába süllyeszti a pénzeszacskót, és eltávozik.*

Harmadik jelenet

Koman letartóztatása

- NARRÁTOR *Koman mély meghajlással köszön el Hacsizótól, majd felegyenesedik, és megkönnyebbülten sóhajt fel. Jósza-kuhoz lép és ezt suttogja neki:*
- KOMAN Minden pénzemet odaadtam, és így le tudtam rázni. Remélem, hogy töb-bé nem állsz szóba ilyen alakokkal! Ugye, így lesz??
- NARRÁTOR *E szavakra Jósza-ku éktelen haragra gerjed.*
- JÓSZAKU Hogy tehetted ezt? Megyek, és visszaszerzem tőle most azonnal!
- NARRÁTOR *Már indulna is, hogy Hacsizó nyomába szegődjön. Koman azonban fel-tartóztatja.*
- KOMAN Várj, ne menj még! Hisz tartozol neki! Hogy is vehetné vissza azt a pénzt! Változtak az idők. Ma már nem az van, ami régen volt! Nagy a szigorúság az utakon! Ha minden kereskedésben Hacsizó rossz híre-det kelti, egy lótulajdonos se adja neked oda kölesönbe a lovát. Lassanként mindenholnan kitiltanak, és egymás után bezárulnak a kapuk mögötted. Persze mindent meg fog tenni azért is, hogy mi ne találkozassunk. A rossz hír mindig gyors szárnyakon száll. És ha véletlenül a Tambai nagy-méltóságú úr fülébe is eljut, akkor ezt a szégyent soha nem bocsátják meg neked, és kegyvesztett maradsz életed végéig. Én pedig elszántam ma-gam arra, hogy apám helyett engem hurcoljanak el, és merítsenek vízbe nyakig. Nem bánok semmit sem, amit tettem, mert régóta vágyom arra, hogy egyszer segíthessek apámon, akit szívem mélyéből szeretek.
- NARRÁTOR *Jósza-ku azonban továbbra is olyan izgatott, mintha nem is hallotta volna Koman szavait.*
- JÓSZAKU Jaj, egek ura, micsoda szégyen érhet még engem az életben?! És te, Koman, mennyi szenvedésen mentél keresztül, míg összegyűjtötted azt a pénzt, hogy megváltsd apádat! Ez a pénz most ennek a gazembernek a kezébe került. Nem, ez tűrhetetlen!

- NARRÁTOR *Jószaku már futna is Hacsizó után, de ekkor a félhomályban egy csoportot vesz észre, amelyik feléjük tart.*
- JÓSZAKU Namu Amida! Ó, szent Buddha! Ez Szadzsi, ki is lehetne más! A te gazdád, Koman! Ellenőrök is jönnek veled, és ott vannak a községi előljáróság vezetői is. Vajon mi történhetett? Biztos megtudták mindent! Miért ez a hangzavar? Jaj, nehogy észrevegyenek! Megyek és elbújok. Te meg, Koman, rejtse el a lovamat!
- NARRÁTOR *A szomszédos fogadó bejárata előtt egy hintóra lesz figyelmes. Odalopózik, szerencsére az ajtaja tárva-nyitva, ezért az egyik lábával fellép rá.*
- SZANKICSI Juj, de fáj, jujujuj, az oldalam! Beletapostak! Jaj, a gyomrom! Ki volt az?
- NARRÁTOR *Egy kisfiúcska óriásit ásítva kidugja a fejét a hintóból.*
- JÓSZAKU Ááá! Hát te vagy az? A Bambuszbozótbanszületett kis Vadóc!
- SZANKICSI Ó, Jószaku úr!
- JÓSZAKU Mit csinálsz te itt?
- SZANKICSI Edóba tartok, a lovamat hajtom. Most éppen megszálltunk ebben a fogadóban. A vacsoránál jól megtömtem a pocakomat, ettől aztán úgy elálmosodtam, bevágtam magam ide egy kicsit szunyálni. Hát uraságod, mit keres itt?
- JÓSZAKU Ne ijedj meg, még nem ment el az eszem! Csak a szomszéd fogadóssal nem akarok találkozni. Ide bújnék el előle. Na, húzódj egy kicsit beljebb!
- NARRÁTOR *Jószaku szemügyre veszi a környéket.*
- SZANKICSI Á, itt van Koman! Jó dögös kis csaj! Nekem nem kell mondani, tudom, hogy a kedvese! Na, jöjjön csak közelebb! Mást nemigen bűjtatnék el, de a Jószaku név drága nekem! Ha Jószakuról van szó, nincs a világon olyan dolog, amit meg ne tennék. Bújjon csak el nyugodtan!
- NARRÁTOR *Térdükkel kedélyesen megbökdösik egymást. Még egyikőjük sem tudja, de szívükben felébred valami édesbús fájdalom, valami, amit úgy nevezünk: a szülői és a fiúi kötelesség érzése.*
-
- NARRÁTOR *A fogadós kisvártatva bekiabál a kapun keresztül.*
- SZADZSI Hahó! Hahó! Keljen fel mindenki! Gyertek ide! Ti is, lányok, onnan az utcasarokról! Tudja meg az egész fogadó, hallja az egész környék! A nagykereskedők és a községi előljáróság vezetői eljöttek hozzánk, hogy megtudjuk, mint döntöttek. Hé, asszony! Kelj fel te is! Bújj elő, ne kérsd magad!
- NARRÁTOR *A nagy kiabálásra mindenki összeszalad, a szolganép, az utcalányok, végül a fogadósné is kikászálódik. A zsvajgó sokadalomban egyszerre hangzik fel az ellenőrök és az előljáróság vezetőinek szava.*
- ELLENŐRÖK, VEZETŐK Figyelem, figyelem! Tisztelt egybegyűltek! A mai napon ülésünkön a döntőbizottság vezetőségétől a következő írásos parancsot kaptuk az itt szolgáló Komant illetőleg. A parancs imígyen szól: „Az általunk megnevezett Koman atyja, a jokotai illetőségű Hikobeinek nevezett férfiú négy eszterdeje nem szolgáltatta be azt a négy zsák mennyiségű rizst, amely miatt általunk eszközözendő, vízbe merítésre ítéltetett. Leányával, Komannal, annak kérésére, olyan megállapodást kötöttünk, miszerint atyját a kiszabott díj ellenében kiengedjük. Mivel Koman a megszabott határidőig fizetési kötelezettségének nem tett eleget, tartozását nem egyenlítette ki, a mai napon úgy határoztunk, hogy ellene letartóztatási parancsot adunk ki. Ami a postakocsi-állomások felelős megbízottait illeti, kötelesek fent említett Komant haladéktalanul őrizetbe venni. A fent elrendelt parancs azonnali végrehajtását megbízottaink szigorúan ellenőrzik.”
- NARRÁTOR *E szavakra Koman fejét lehorgaszta, és könnyekben tör ki. A fogadósné is elcsodálkozik.*

- FOGADÓSNÉ Nahát! Alávaló perszóna! Mit műveltél? Visszaéltél gazdád szerető gondoskodásával!
- NARRÁTOR *Erre a fogadós éles hangon közbevágja:*
- SZADZSI Szó sincs itt gondoskodásról! Én semmiről se tudok! Egy ócska rézpénzt, annyit se láttam nála. Az utazók erre jártukban-keltükben mindig bőkezűen adakoznak a híres-neves Szekiből érkezett Komannak. Van, aki egy százast ad neki, van, aki kétszázat, így aztán, ha mindent beleszámítunk, egy ezüstöt is megkeres egy éjszaka. Mindig felfelé áll nála a mérleg nyelve, akár a sirály farka. Nem kell őt félteni! Szóval fél év alatt nyugodtan összespórolhatta volna azt a száz ezüstöt vagy a két rjó⁶ aranyat! De ez a lökött lány mindenét odaadja annak a gazember Jószakunak, annak a hitvány csalónak, annak a mocskos tolvajnak! Az összes rongyát, amije csak volt, felnyalábolta, és titokban eladta. Nincs már ennek semmije, még egy alsókimonója sem! Mindenben kezeskedett Jószakuért, így ehett-ihatott csak nálunk az a bitang! Tessék! Itt a kiadási napló, ez aztán nem hazudik, ebben minden fel van jegyezve pontosan! Hat éjszaka egyszeri étkezéssel, négy és fél kancsó szaké, hetven adag hidegtál adagonként tíz rézpénzért! Aztán itt van nyolcvanöt adag bálnaszelet maniókával. Belapátolt ez mindent, ami csak volt! Levest, levesbetétet, persze szójátúróval, ugye, ami a legdrágább. Kacsasültet, utána lazacot zöld tormával. Nudlit, azt persze szívesen zabált! És hát mi mást, nyárson sült rablólúhst! Mindegyikből összesen százötven adagot. Felfalja ez még az anyaföldet is, ha arról van szó! Hogy egy tolvaj potrohára szórod el a pénzed, az a te dolgod, Koman, engem igazán nem érdekel! De tudd meg, ez a Jószaku még ha a saját irháját nyúzza is le, utána rögtön túlad rajta, és abból te sohasem fogod kifizetni a négy zsák rizs árát, amivel tartozol. Jobb lesz, ha ráparancsolsz, hogy adja be a zálogházba a lovát, és be van fejezve! Na, neked úgymint hiába beszélék! Zárjátok be Komant a házba, és őrizzétek, nehogy megszökjön! Mindenkinnek megköszönjük a szíves figyelmet!
- NARRÁTOR *Azzal a fogadós mély meghajlással, sietve távozik. Az ajtó becsukódik, kattan rajta a lakat. Az összegyűlt tömeg hangos nevetések közepette kezd feloszlani.*
- A KÖZSÉGI ELŐLJÁRÓSÁG VEZETŐI, KERESKEDŐK, ELLENŐRÖK Nahát ilyen! Ez a Jószaku! Ki gondolta volna! Micsoda bendője lehet ennek! Nem elég a szokásos egytálétel, még kacsasültet is zabál, meg lazacot! És a vacsora csúcspontjaként csemegének ott van neki Koman. Ejha! Még egy hegyet is felfal egy éjszaka!
- NARRÁTOR *Mindannyian szétszélednek, és ki-ki megindul hazafele.*

Negyedik jelenet

Jószaku könyörög Szankicsinek

- NARRÁTOR *Jószaku se eleven, se holt. A hideg veríték patakokban csorog le róla. Egy kicsit vár még, azután óvatosan kimászik a hintóból. Bekémlel a házba az ajtónyíláson, a zsalugáterek résein, de minden hiába. Semmit sem lát. A bambuszajtóhoz lopózik, nyakát kinyújtja, rácsain keresztül bekukucskál, de nem vesz észre semmit. Egyszerre valaki belülről arcát az ajtó rácsához tapasztja.*
- KOMAN Nincs semmi baj! Ne izgulj, én vagyok.
- JÓSZAKU Koman? Te vagy az?
- KOMAN Jószaku! Egyetlenem! Hallottál mindent? Ilyen szomorúság szakadt rám! Kalitkába zárt madár lett belőlem! Mindenért nekem kell felelnem, de legalább apámat békén hagyják. Drága szerelmem, nem is tudom, találkozzunk-e még valaha is? El kell válnunk egymástól örökre. Hisz mit is tehetnénk mi, akik legalul vagyunk. Ami fenn történik, megérthetetlen a számunkra.
- NARRÁTOR *Jószaku Koman felé nyújtja a kezét a rácson keresztül. A lány könny áztatta arcát Jószaku tenyerébe temeti.*
- JÓSZAKU Ne sírj! Egy fénysugár bújik elő a felhők mögül. Nem tudom, miért, de ez a Szankicsi kifejezetten rajong a Jószaku névért. Mindent megtenne értem! Az előbb, amikor együtt voltunk odabent a hintóban, rászedtem

a gyereket. Azt mondtam neki, hogy férfias dolognak számít, ha valaki pénzt lop. Meg hogy csenjen el egy pénzeszacskót annak a földesúrnak a lányától, aki a szomszédos fogadóban szállt meg. A gyerek rögtön lelkesedni kezdett: „Akár elfognak, akár nem, ellopom én, lesz, ami lesz!” Ha sikerül, akkor szerencsénk van, ha nem, marad minden a régiiben.

- NARRÁTOR *Koman felindultan vág közbe.*
- KOMAN Nem és nem! Bűnbe taszítani egy kisiút! Kérlek, ne tégy ilyet!
- JÓSZAKU Ugyan már! Ne ijedj be ilyen könnyen! Mi történhet, ha elkapják, kicsit elkalapálják, és kész! Egyre erősebben bízom benned, Szankicsi! Meg ne próbálj, Koman, valamit tenni a dolog ellen!
- SZANKICSI Minden rendben lesz! Boldogan vállalom! Ha nem akarod, hogy ellopjam, akkor rúgj ki! Én, a Bambuszbozótbanszületett Vadóc, ha egyszer megígérem, hogy megteszem, akkor az úgy is lesz! Nincsenek nekem szüleim, családom sincsen. Amim van, az az öklöm, meg a csöppecske eszem. Csak a magam kedvére teszek, amikor ellopom azt a pénzt. Azt gondolod, bánná bárki is, ha a fejemet vennék?
- NARRÁTOR *A kötelességet teljesíteni kell mindenáron. A szamuráj jellem olyan, mint az aranypénz. Még ha lopták is, rozsdá nem fog rajta. Milyen fájdalmas és szégyenletes azonban, hogy egy rangos származású fiúgyermeket ilyen könnyen rá lehet szedni ekkora bűn elkövetésére.*
- JÓSZAKU Szankicsi! Példamutató az áldozatkészséged! Ha kérik, feláldozod még az életedet is.
- NARRÁTOR *Dicséri Józszaku a fiút, ahogy bírja szóval.*
- SZANKICSI Jó barátért mindent megtesz az ember, de Józszaku, kérlek, ne hozz zavarba, inkább hagyj egy kicsit magunkra Komannal! Szépséges Koman, légy olyan szíves, ugye megteszed? Ezt a talizmánt őrizd meg, míg vissza nem jövök érte.
- KOMAN De éppen most lenne igazán szükséged rá!
- SZANKICSI Nem úgy van ám az! Erre a talizmánra írták fel az igazi nevemet. Rettenetes szégyen lenne az rám nézve, hogyha elfognának és mindenki megtudná, hogy is hívnak engem valójában.
- NARRÁTOR *Szankicsi szíve hevesebben dobog, de izgalmát leplezni tudja. Kioldja a zsinórt, és beleteszi a talizmánt Koman kezébe. Ezután felhajtja kimonója alját, s halkán lopakodva eltűnik a sötétségben.*
- JÓSZAKU Ott a meredély alján Jaroku irányában megyek, talán ott el tudok majd bújni. Éjfél felé visszajövök. Koman, drágám, te is menj be a szobába!
- KOMAN Jaj, bizony én is veszélyben vagyok. Úgy félek! Óvjon meg bennünket az ég! Namu Amida Bucu! Amida Buddha, irgalmazz! Ó, Dzsizó, segíts rajtunk!
- JÓSZAKU Azt hiszed, most éppen az imádság válik a hasznunkra? Túl hangos vagy! Csak csöndben! Csak csöndben!
- NARRÁTOR *Józszaku szíve erősebben ver. Elindul csöndesen, s csakhamar eltűnik a meredély alján.*

Ötödik jelenet

Szankicsi balszerencséje

- NARRÁTOR *A szamurájtörvények előírják, hogy az utakat állandóan őrizni kell. Félóránként az őrző a csattogófa ütésével jelzi az idő múlását. Most kilencet üt az őrszem, már majdnem éjfél van. Kisvártatva tíz ütés hallatszik. Milyen balga is a gyermeki szív: boldogság tölti el, ha sikerül a lopás. Örömeiben már mit sem törődik azzal, hogy az éjjeliőr megláthatja, vígan szorongatja az aranybrokát pénzeszacskót. Önfeledten szalad ki a kapun, körül se néz... Jaj, Szankicsi, vigyázz! De már késő, az őrszem észrevette. Szankicsi száguld, hová bújjon? Végül az ismerős hintóhoz ér, és ott rej-*

tözik el. Ajtaját belülről jó erősen maga felé húzza. De minden hiába! Az éjjeliőr a nyomába ered, futva követi. Úgyes magabiztossággal benyomja a gyaloghintó ajtaját, széthúzza a bambuszfüggönyt.

ÉJJELIŐR *Megvagy, te bitang! Nahát! Ez a nagyságos kisasszonyka pénzeszacskója, e! Téged meg Szankicsinek hínak, lovakat hajtasz, és te loptad el ezt a pénzeszacskót, ni! Hé! Gyertek! Ide, gyorsan! Iparkodjatok!*

NARRÁTOR *Így óbégat az őr, miközben Szankicsi a földi világból a pokol mélyére zuhan. Úgy érzi magát, mint mikor az egér beszorul az egérfogóba.*

•

NARRÁTOR *Az őr kiáltására összeszaladnak a szamurájok, mind, aki a házban van, legyen az magas rangú vagy netán alacsonyabb. De a környékről is, a szomszéd házakból furkósbottokkal a kezükben rohannak az örök, előfutnak a katonák, a lakók, az utazók, az egész szolganép. Az országút közepén a hintók hordozói leemelik vállukról a gyaloghintókat. A segítség-hívásra megjelennek hosszú rúdjaikkal, melyeknek végén lampion világit. Odatódul az egész környék. Megérkezik az útügyelet-vezető is.*

ÚTÜGYELET-VEZETŐ
Emiatt a kisgyerek miatt kellett ennyi embert idecsődíteni?!

ÉJJELIŐR Tisztelettel jelentem, igen.

ÚTÜGYELET-VEZETŐ
Hozzátok élém azonnal!

NARRÁTOR *A hintó ajtaját kinyitják, karjánál megragadják, és elővezetik a lovászfíút.*

SZANKICSI Tessék, itt a pénz, amit elloptam!

NARRÁTOR *A fiú előhúzza a pénzes zacskót, és átnyújtja az ügyeletvezetőnek.*

ÚTÜGYELET-VEZETŐ
Ugyan már! Hiszen kiskorú még! Valami itt nincsen rendben! Ezt nem találhatta ki egymaga! Azonnal hívjátok ide az összes hajtót és lovászt!

ÖRÖK Értettem!

NARRÁTOR *Kiáltják egyszerre az örök, és nyomban elindulnak, hogy megkeressék a hajtókat és lovászokat. Tüstént elő is kerülnek, ahányan csak vannak. Odaterelek a tókrészeg Hacsizót is, aki napnyugta óta nem csinál mást, csak iszik, iszik megállás nélkül.*

HACSZÓ Naaa, hát hol az a tolvaj? Ááá, te vagy az? Na nézd csak, a Vadóc! Na, persze! Hát róla van szó? Fel kell akasztani, és kész! Húzzátok föl, ha mondom! Szégyent hozott a fejünkre, az összes hajtóra! Akasztófára vele!

NARRÁTOR *Hacsizó dühében belerúg a fiú gerincébe, mire Szankicsi megperdül a levegőben, és arccal a földre zuhan. Egy kő betöri homlokát, a sebből ömlik a piros vér. de Szankicsi elszántan talpra ugrik.*

SZANKICSI Szégyellje magát! Micsoda pimaszság! Belerúgni egy gyerekbe! Ezért még megfizet!

NARRÁTOR *Azzal Szankicsi ráveti magát Hacsizóra.*

A SZAMURÁJOK VEZETŐJE
Te utolsó söpredék! Semmirekellő barom! Hogy merészelsz előttünk, szamurájok előtt belerúgni egy gyerekbe!

NARRÁTOR *Átkok záporát zúdítja Hacsizóra, miközben Szankicsit lefogják a szamurájok.*

SZANKICSI Belém rúgott, a szégyentelen! Ez az alávaló! Hisz még kardja sincsen! Azt hittem, ilyen senkiházi nem bánthat engem soha! Még az arcom is sebes lett! Ígérem, bosszút állok érte, még akkor is, ha levágnak miatta a fejem!

NARRÁTOR *Szankicsi dühtől villogó szeméből kibuggyannak a bosszú könnyei. Az összes szemtanú együttérzéssel szemléli, ugyanakkor csodálja is a gyereket. Ilyen kicsi, és mégis micsoda hatalmas akaraterő lakozik benne! A nagy lármára felfigyel Sigenoi, a földajka is. Kiszalad a házból, s micsoda meglepetés éri: óriási tömeg fogja közre egyetlen gyermekét. Lába földbe gyökeredzik a döbbenettől. Torkát fojtogatja a zokogás: mi lesz, ha az emberek elretudják a titkot, amit eddig oly gondosan elrejtett a világ szeme elől! Mi lesz, ha kiderül az igazság, hogy a nagyméltóságú kisasszony tejtestvére nem más, mint egy utolsó lovászfű, aki ráadásul még tolvaj is! Szégyen, szánalom, gyűlölet és harag mardossa a lelkét.*

SIGENOI Jaj, micsoda szerencsétlenség! Micsoda fájdalom! Hiába próbáltam segíteni rajta, mégis ilyen aljasságot követett el! Úgy látszik, nem számít az előkelő származás, ha ilyen gyalázatos neveletésben volt része! Ezért süllyedt ilyen mélyre, és emiatt van az, hogy a tulajdon anyja, még én sem ismertem rá! Hát ezért kellett lovásznak lennie! Most már tudom, mit jelent, ha az embernek gyereke van. Minden anyai szív egyforma, ha a gyermeke bajba kerül. De mit tehet, ha a fia ilyen alávaló dolgot művelt! Még ha különben tűzbe vagy vízbe vetné magát, hogy ezzel gyermeke életét megmentse, nem tehet mást, kénytelen segítség nélkül magára hagyni, még akkor is, ha szíve mélyén az életéért könyörögne az összes istenséghez. De az nem lehet, hogy ilyen borzalmas bünt egyedül kövessen el egy kisfiú! Talán tulajdon apja bízta fel, aki alacsony sorba süllyedt? Vagy valaki más parancsolta meg, hogy lopjon? Ha tudnád, édes fiam, anyád vagy mit érez most! Úgy szeretném megmenteni az életedet, hiszen mostanában olyan közel kerültünk egymáshoz! Gondolkodás nélkül elmondanám mindenkinek, hogy én hoztalak a világra, ha ezzel nem mocskolnám be a kisasszony rangját s nevét. Elmondanám, hogy a tejtestvére vagy, ha ezzel segíthetnék, ha így feloldoznák a büntudat alól!

NARRÁTOR Szívének bánata, lelkének fájdalma
ott ül két szemében,
szomorú könnyei hullnak, egyre hullnak,
s lám az iszonyú ítéletet már ki is mondták!
Sigenoi aggodalma félreérthetetlen.
Érzi itt mindenki nagy fájdalma okát,
bár biztosat nem tud itt senki.

Szankicsi is meglepetten figyeli édesanyja arcát. Tekintetét ráemeli, majd lehorgaszta fejét. Torkát könnyek fojtogatják.

SZANKICSI Igen tisztelt földajka asszony! Igaza van, aljas tolvaj vagyok. De vajon ki miatt lettem én lovászfű? Tulajdonképpen kinek a szégyene ez? Nem az enyém, és csak maga előtt szégyenkezem. Olyan megalázó volt, amikor azt tétélezte fel rólam, hogy apám kedvéért mentem lopni. Ha lenne apám, biztosan nem lett volna belőlem lovászfű! Jaj, ha tudnám, hol van, de még az arcát se láttam soha életemben! Az anyám gyöngye, mint minden asszony. Egy magasrangú háznál szolgál, és ezért most úgy érzem, mintha idegen volna nekem. Minek is tisztázom magam, rászolgáltam arra, hogy tolvajnak nevezzenek! Aljasnak, iszonyatosnak tart mindenki. Soha nem nézhetek az apám szemébe! Ezért könyörgök, végezzenek ki minél hamarabb! De amikor ilyen kedvesen beszélnek hozzám, zavarban vagyok. Ószinte legyek? Ha tovább így folytatja, nem akarok már meghalni sem! Kérem, többé ne nézzen énrám.

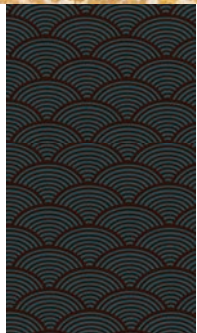
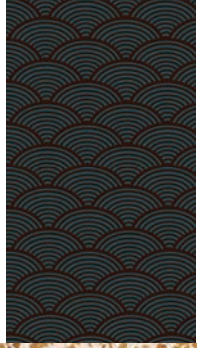
NARRÁTOR *Szankicsi az arcát kimonója ujjába temeti, keserves zokogásban tör ki. Anyja tiszta szívből könyörög érte.*

SIGENOI Ó, egek! Ha kell, az életemet is odaadnám! Jaj, segítsetek rajta, szamurájok!

NARRÁTOR *Suttogva könyörög, s még arról is megfeledkezik, kik veszik körül. Sigenoi összeesik. Könnyei végigfolynak az arcán. Ekkor lép ki a házból a menet vezére.*

HONDA JAZAEMON

Pontosan tudok mindent. Tudom, hogy megkerült az ellopott holmi. De ami a legfontosabb: ez az ügy egyértelmű, és most, utazás közben, idegen birtokon nincsen semmi szükség bírósági tárgyalásra. Megkegyelmezek neked, fiam, állj fel, és menj vissza oda, ahonnan jöttél!

- NARRÁTOR *De Szankicsi csak nem csillapodik.*
- SZANKICSI Egyik pillanatban megszegyenítenek, a másikban kegyelmet kapok. Hogy éljek így tovább? Ha csak egy csöppnyi szánalmat érzel irántam, uram, akkor levágod a fejem!
- NARRÁTOR *Szankicsi újból a földre veti magát.*
- HONDA JAZAEMON
Ugyan, te kis Vadóc! Ilyen apróságért miért járna büntetés? Nincs ilyen törvény, és nem is volt soha! Állj fel, ha mondom!
- NARRÁTOR *Mérgelődik Honda Jazaemon.*
- SZANKICSI Látom, uram, hogy mindenképpen meg akarod menteni az életemet. Hát akkor most figyelj!
- NARRÁTOR *Azzal Szankicsi felpattan a helyéről.*
- SZANKICSI Hé, Hacsizó! Belém rúgtál?! Meg merted sebesíteni az arcomat?! Akkor hát tudd meg: származásom szerint szamuráj fia vagyok. És ha egy szamurájt megszegyenítenek azzal, hogy sebet ejtenek rajta, akkor nem maradhat életben tovább! Megértetted?
- NARRÁTOR *Miközben szavai elhangzanak, Szankicsi könnyedén előrántja rövid kardját. Ráveti magát a gonosz hajtóra. Egy szempillantás alatt, mint a villám, Hacsizó levágott feje a porba hull.*
- FÉRFIHANGOK Jaj! Gyilkosság! Gyilkosság történt!
- NARRÁTOR *Odaugranak innen is, onnan is, elfogják a fiút!*
- FÉRFIHANGOK Itt már nincs kegyelem!
- NARRÁTOR *Azonnal összekötözik a gyerek kezét. Honda Jazaemon nyomban rendelkezik.*
- HONDA JAZAEMON
Át kell adni az itteni faluvezetőnek, és szigorú őrizet mellett be kell kíséreni a helyi eljáróságra. *(a fiúhoz)* Állj fel!
- NARRÁTOR *Szankicsit felemelik. Anyja rettenetes zokogásban tör ki, egyik ájulásból a másikba esik.*
- SIGENOI Ilyet még nem láttam soha életemben! Kivégzést rendelnek el esküvőre menet!
- NARRÁTOR *Sigenoit ájultan a házba viszik. Szankicsi egy pillanatig sem veszi le tekintetét anyjáról. Aztán fejét lehorgaszítja, szemét behunyja. Majd fájdalomában így kiált fel:*
- SZANKICSI Végül is ezt akartam! Nem érdemes tovább élnie annak, akinek megbecstelenítették a nevét, még akkor sem, ha utána kegyelmet kapott. De mégis csak jobb másokkal együtt meghalni, mint egyes egyedül. Ha apámmal, anyámmal együtt hagyom el ezt a földi létet, akkor a következő életben biztosan találkozunk, s mindig együtt lehetünk, amíg majd a földi világba újból visszatérhetünk! Gyí, lovacskám, gyí, pejkó! Meg ne botolj! Indulunk! Csak előre, előre!
- NARRÁTOR *Biztatja magát, s lám, nem torpan meg a fiú! Eközben az összes szamuráj szánalma kíséri.*
- SZAMURÁJOK Szegény fiú!
- NARRÁTOR *Megkönnyezik Szankicsit. A fiút elvezetik. Lassan szétozzik a tömeg, s újból csönd lesz körös-körül.*

Hatodik jelenet

A szökés

- NARRÁTOR *Jószaku hátulról nézte végig Szankicsi elfogatását.*
- JÓSZAKU Ugyanolyan bűnös vagyok, mint ő, mert én biztattam a lopásra.
- NARRÁTOR *Kiáltja szinte eszelősen.*
- JÓSZAKU Engem végezzetek ki helyette!
- NARRÁTOR *A fogadóhoz fut, megpróbálja felfeszíteni a kaput. De a környék csendes, mindenütt nyugalom honol. Koman eközben mindkét kezével a rácsot rázza, hátha Jószaku felfigyel a zajra.*
- KOMAN Mi történt? Valami baj van?
- JÓSZAKU Hát persze, hisz még nem is tudod! Én a lépcső tetejéről mindent láttam. Szankicsi mindent miattunk tett! Miértünk ölte meg Hacsizót is. Holnap pedig majd az ő fejét veszik.
- NARRÁTOR *Suttogja sírva.*
- JÓSZAKU Namu Amida! Namu Amida! Amida Buddha, kegyelmezz! Mi vagyunk a gyilkosai! Micsoda karma sújt bennünket!
- NARRÁTOR *Jószaku körülnéz, szemét könnyek lepik el.*
- KOMAN Csak egy órával éljük túl Szankicsit! Utána megyünk, követjük őt a halálba mind a ketten! Vagy nem így gondolod?
- JÓSZAKU Ha így döntöttél, akkor rendben van. Egyetértek veled. Egész este csak az jár az eszemben, hogy akkor ki viseli majd gondját apádnak? Talán kivetted volna őt a szívedből? Hiszen ha meghalsz, nem törődhetsz vele többé!
- KOMAN Értsd meg, olyan iszonyatos balszerencse szakadt rám, hogy apám dolgával többé nem vagyok képes törődni! De ha sokáig rágódunk, tépelődünk, az lesz a vége, hogy meggondoljuk magunkat. Hiszen végül is döntöttünk! Akkor viszont el kell mennünk innét minél hamarabb!
- JÓSZAKU Boldog vagyok! Hiszen láthatatlan szálak fűzik bennünket össze! De a gazdám lovát sem hagyhatom itt idegenekre! Ha meghalok, a lovamat is szeretném magammal vinni! Majd ráültetek, és talán így könnyebb lesz neked. Próbáld meg kidönteni a kikaput!
- KOMAN Emiatt ne aggódj! Kidőlt az már akkor, amikor Kojosi kedvese átmászott rajta.
- JÓSZAKU Kojosit ez a kapu a szerelem gyönyöreire juttatta el. Minket kettőnket viszont végső utunkhoz, a túlvilághoz vezet.
- NARRÁTOR *Jószaku csöndesen panaszkodik, miközben lovát irányítja.*
- JÓSZAKU De hol van a töröm, amelyet neked adtam, hogy vigyázz rá?
- KOMAN Itt van, a kimonóm övébe rejtettem.
- JÓSZAKU Jól van. Gyere, de csak óvatosan! Szállj fel a nyeregbe, aztán lassan lopkodjunk előre! Vigyázz! Nehogy megüsd magad!
- NARRÁTOR *A férfi, a védelmező, és a nő, a védelmezett, most indul utolsó útjára a húsznapos hold fényében fürdőző paripán. A ló farka estharmattól csatagos, kettejük kimonójának ujját könnyek áztatták. Koman könnyedén leröppen a lóról, s fűre léptekkel elindulnak az országút felé.*
- JÓSZAKU A tokaidói országúton sokan éjszakáznak. Talán jobb lenne, ha az iszei országutat választanánk halálunk színhelyéül.
- KOMAN Várj egy kicsit! Szankicsi odaadta neked a talizmánját, hogy vigyázzak rá. Vajon melyik istenséghez fohászkozhatnak benne? Én is őrzök a szívem fölött egy talizmánt, az iszei nagyszentély oltalmazó imájával.

Halálunk bemocskolhatja e szent könyörgéseket, és ezzel bajt okozhatunk a későbbi nemzedékeknek. Inkább a Dzsizó-szentélyre hagyom a talizmánokat.

- JÓSZAKU Igazán gondosan ügyelsz mindenre!
- NARRÁTOR *Jegyzi meg Jószaku. Azzal Koman kinyitja Szankicsi talizmánjának tarsolyát, s a holdvilág fényénél a belül halványrózsaszín tartóból előveszi az otlalmazó imát, s átnyújtja Jószakunak, aki nyomban olvasni kezdi a szöveget.*
- JÓSZAKU „Obara nagyszentély napistennője! Tamba tartomány lakóját, Date no Jószaku egyetlen fiát, Jónoszukét kísérje mindig jószerencse, s legyen hosszú életű e földön.” Ó, Buddha három szent kincse! Rátaláltam tulajdon gyermekemre, Jónoszukéra! Szegény fiam! Nem tudtad te azt, hogy én vagyok az apád, s mégis tisztelettel ejtetted ki nevem. Nem is törődteél te bajjal, búbánattal: kész voltál rabolni csupáncsak miattunk! Ó, én balga, én hitvány gazember! Szó nélkül túrtam el a te merészséged, s holnap én miattam vágják le fejedet.
- NARRÁTOR *Jószaku fájdalmában a földre zuhan. Zokogásban tör ki, tehetetlenségében öklével, lábával a földet veri. Koman Jószaku kínjainak láttán könnyeit hullatja.*
- KOMAN Bűnösök vagyunk mi, bizonyára előző életünkben elkövetett vétkeink miatt kell ennyit szenvednünk! Végezzünk magunkkal minél hamarabb, mert további életünk során még bünt bűnnel tetézzünk. Halálunkkal viszont egy időre az isteni kegyelem megóv bennünket. Amíg e földi világ lakói vagyunk, mindkettőnkre bűn nehezedik.
- JÓSZAKU Igazad van.
- NARRÁTOR *Jószaku megpróbál felállni, de összeesik.*
- JÓSZAKU Sajnos, gyáva voltam.
- KOMAN Jaj, hogy elgyöngült a lelked!
- NARRÁTOR *Koman szeretné talpra állítani szerelmét, de Jószaku térde összecsuclik. A lány karjaiba kapja az elerőtlenedett testet, ezt a harmincegy esztendő férfit, aki élete során annyi bánaton ment keresztül. E paripát, melynek neve Jószaku. Micsoda hosszú utat járt be élete során! Afumiban nevelkedett, Tambában született. Utolsó útja most Iszébe vezet. A hű Koman társát karjában hordozza, most ő nőgatja Jószakut. Hoppsza hó, hoppsza hó! A világmindenség hat útja áll előttük, melyek közül három a pokolba, kettő vissza a földi világba vezet, és csak egyetlenegy a mennyország kapujához. Három alvilági folyó sodra örvénylik előttük, útjukat az égi kocsihúzó ló irányítja. Köröttük a halál hatalmas hegyláncainak sötétlő árnyai. S lassan megindulnak az alvilág felé vezető úton. Ekkor mélyéges mély álomba zuhannak.*

HARMADIK RÉSZ

Történik nem sokkal ezután, Szakától az anói fenyőerdőig.

Első jelenet

Micsijuki
Jószaku és Koman álmainak útján

- NARRÁTOR *Tambai Jószaku! Lovaknak hajtója, űzött paripaként nyargalsz te most, távoli mezőkön vágatsz már előre, szabadon száguldvá repülsz el messzire, gondolat szárnyán szállsz egyre tovább.*

*Ragyogó napfényben, komor fellegek közt,
egyre sebesebben, utad nem téveszted.
Szépséges szerelmed, Koman is veled van,
könnyei patakja záporként hull.*

*Jószaku, Jószaku! Egyre távolodsz te!
Égi rizsföldeken, dombokon, hegyeken,
nyargalva, ügetve, hoppsza hó, halihó!
Megéhezett a ló, meg is kell etetni
szántókon, réteken, tücsökzene közben,
mezőknek virágát, gyomot eresz alján
étkül paripádnak serényen szedsz.*

JÓSZAKU

Hajnalra elhervad, friss zöld fű elszárad,
testem is elnyugszik, megpihen örökre,
tücsöknek hangja sem hallatszik már.

NARRÁTOR

*De most még száguldva vágtat a paripa,
viszi utasát is, tovább, tovább.
Látóhatár szélén, tünékeny dombokon,
meredek hegyeken vezet az út.
Lefelé, lefelé, éjszaka mélyébe,
szilajul sietve, sötétség öblébe,
tudja, hol áll meg, tudja, hol pihen meg.*

KOMAN

Hétszer hét nap után én is megpihenek.
Köztes világnak vándorló utasa.
Bolyongó paripán, mennyei juhocska
barangolok egyre, kerengek, vándorlok.
Szótlanul bujdosok, testem gúzsba kötve,
mint oktalan állat, kínban botorkálok.
Végül megsajnálnak, talán csak megszánnak,
ó, mennyit szenvedtem! Tizenkét évesen
utcán szölongattam, vendégeket hívtam.
Kerek húsz esztendőt és rá még egy évet
töltöttem be idén, im ennyi az éltém.
Kínnal és keservvel kilenc esztendőn át
hány utast kínáltam éjjeli szállással,
míg nekem már csupán egy éjszakám maradt.
Hány férfival, nővel voltam barátságban,
tűnő kedvességük illékony, múlandó,
virágnak nyílása is tovább tart annál!
Hamvaim, mint szirmok, szélben szétszóródnak,
s nem sirat meg senki, csak lovunk bánkódikik.

NARRÁTOR

*Eközben a ló egyre lassabban halad, fájdalmasan föl-fölnyerít, nagyon
elfáradt már; szinte vonszolja magát az úton.
Jószaku előredőlve rázkódik a nyeregben. Kimonójának ujjára könnyek
zápora hull. A sós könnyecseppek kicsiny ágacska rajzolatait formázzák
a finom anyagon. Mint fáról apró magvak, könnyei szétszóródnak min-
denfelé.*

JÓSZAKU

Emlékszel, Koman, amikor először szerelmet vallottunk egymásnak?
Azóta három év is eltelt... Mind a ketten zarándokútra mentünk az iszei
templomba. Útközben egészen véletlenül ismerkedtünk meg egymással.
Két zarándok... Ott történt, éppen Kusitában. Megfogadtam akkor, hogy
örökké szeretni foglak. Esküöm szívem legmélyéből fogant. Most is ma-
gam előtt látom távolba néző komoly tekinteted, bíborszínű kalapod. Az a
kalap! Mit is tagadjam, teljesen elvette az eszemet! Mikor Szekibe értünk,
Dzsizóra, a gyermekek és vándorok védőszentjére esküdtünk fel. Szerel-
mi eskü volt. Örökké tartó... A lovamat hajtottam akkor is. Olyan könnyű
volt a lábam! A szívem meg csordultig megtelt boldogsággal. Mekkorát
mulattunk Tojokunoban, emlékszel? A szerelmeddel még most sem tudok
betelni, amikor már öszi harmat lepi be utunkat. Ma este e világi létünk
megszakad, s szerelmünket Kubotában beássák a föld mélyébe.

NARRÁTOR

Koman zokogva felel rá:

KOMAN

Ó, egek! Milyen furcsa! Akkoriban mennyit esküdtünk egymásnak!
De nem szent papírokra írtuk fel az esküt. A Kumozu folyónál a sekély
vízben kétszer, háromszor is örök hűséget fogadtunk! Csak a kisujjunkat

fűztük egybe, hiszen az iszei zárandoklat alatt közös párnán nem mertünk hitvesi esküt fogadni. Mindig egymás kezét fogtuk, úgy sétáltunk, s szívünk jobban lángolt, mintha szeretkeztünk volna. Együtt jártunk minden alkonyatkor, s együtt gyújtottuk meg a közös tüzet. Együtt szívtuk el a szerelem pipáját.

JÓSZAKU Kár is emlegetni azt az időt, ami elmúlt! Olyanok vagyunk, mint a nyári kabócák, melyek jeleket adnak csak egymásnak, s nem ismerik se az őszt, se a tavaszt.

NARRÁTOR *Miközben Józszaku és Koman a régi szép napokra emlékeznek, egész testüket fájdalom járja át, s könnyeik zúzmarává fagynak. Mindkettejükön elkese-redés lesz úrrá, múltukat siratják, s a szomorú jövőt. Eközben az anói fenyőerdő ősi fái között csak hull, egyre hull az eső. Az akogi halászok lassan húzzák ki hálójukat. S a szerelmespár is lassan halad előre az úton.*

JÓSZAKU Tudod, mi jutott az eszembe? Egy réges-régi történet. Mintha velünk esett volna meg. Ők ketten is így állhattak ott Futamiban a tengerparton: Izanagi és Izanami. Meztelen testüket tisztára mosták, azután kősziklává változtak. A meotoi két híres szikla, melyeket erős kötél fon egybe. Mi azonban tördöféstől bemocskolt testtel halunk majd meg. Búcsúajándékkul a sírunk fölött mi is kővé változunk át. Ez az emlékkő megőríz bennünket mindörökké. Emlékszel, amikor megismerkedtünk, s bűnös szerelmünkkel ott bolyongtunk a szentélyek körül Iszében? Most majd a pokol mélyén fogunk bolyongani.

KOMAN Józszaku, ne gondolj a múltra, hisz az többé nem tér vissza már soha! Én csak sírok, folyton csak sírok. Hallod, hogy kárognak a varjak! Egyszer azt hallottam, hogy tudják, kinek mikor jön el a végső órája – azért rikoltoznak. Most már jól tudom: akkor igazat mondtak nekem.

JÓSZAKU Nézd, feltűnt az Aszaguma-hegy csúcса. Ó, iszonyat! A halál, a gyász éppen ezen az úton, amely a szentély felé vezet! De rettenetes! Milyen borzasztó és megalázó lesz az utak vándorainak holttestünk látványa! Úgy fáj, hogy még imát sem mondanak majd felettünk! Nincs, ki elsirasson! A múlt továbbúnt. És jövőnk sincs a földi világban! Nézd, a víz is elfolyik, még nyomot se hagy!

NARRÁTOR *Koman szótlanul a férfira emeli tekintetét. Józszaku a lány könnyel telt szemébe néz. Már hajnalodik.*

KOMAN Hallod, Józszaku, a nyolc dobütést a fennsík templomából? Ó, de sokszor, de sok helyütt töltöttük együtt az éjszakát! De most, amikor százezer és százmillió mérföldet teszünk meg a nyugati paradicsom felé, sehol nem találunk postakocsi-állomásra, ahol lovat cserélhetnénk. A Százféle Gyönyör palotájában Kannon és Szeisi bodhiszattva fogad minket. Tenyerükön lótusz virágzik. E lótuszkehelyben fogunk megpihenni. Ez lesz hitvesi hajlékunk, ahol rajtunk kívül nincs más senki sem. Csak Buddhához imádkozunk majd: Namu Amida Bucu! Ó, Amida Buddha, irgalmazz!

NARRÁTOR *S lám, a két szerelmes a Kói-szentélyben imával könyörög Amida Buddhához. Aztán továbbmennek, még három mérföldet, végül is elérik az ezerszer tisztelt, pénzérmeccel ékes, hatalmas fenyőfát, utolsó esküjük néma szemtanúját.*

Második jelenet

Kik megtérnek, bocsánatot nyerne

NARRÁTOR *A nemes jellemű Józszaku, aki olyan hírneves ház szülötte, ahol mestereien értik az íjászat minden fortélyát, ma arra szánta el magát, hogy életének végét vessen. Most fűrgén leugrik lováról, majd az állatot egy fenyőhöz köti ki. Azután széthúzza az estharmattól nedves bambuszfák törzsét:*

JÓSZAKU Gyere, gyere!

NARRÁTOR *Hívja Komant, akinek arcáról nem tudja levenni tekintetét.*

- JÓSZAKU Te huszonegy éves vagy, én meg harmincegy esztendő. Ketten együtt ötvenkét évesek, ami bizony még egy ember számára sem tűnik hosszú életnek. Kedvesem, mindenem! Mielőtt kioltanám az életedet, nem kívánsz-e könnyíteni a lelkeden? Nem akarsz-e valamit elmondani nekem? Ne félj, beszélj bátran!
- KOMAN Amikor az imádott férfival hal meg a testem, hogy maradhatna a szívémben még valami más e földi világból?! Mégis, talán csak egy... Mert vissza nem tér az, ami egyszer már el...
- NARRÁTOR *Jószaku nem hagyja befejezni.*
- JÓSZAKU Ugyan! Hagyj fel ezzel! Nincs semmi értelme! Az emberi érzéseknek nincsen határa! Amíg a levegő átjárja a testünk, addig a hat érzékünk hajt bennünket. A gondolatnak, a beszédnek soha nincs vége, s minden bűnnek ez a csírája. És emiatt súlyos árat kell fizetnünk. Majd ezután Élet és Halál elválik egymástól, s azt mondják, ekkor lépjük át a Nirvána kapuját. Ezer meg ezer dologról tudnék most beszélni, de elkergetem magamtól a nyüzsgő gondolatokat. Persze én is elkövettem egy súlyos hibát. Az a szelence, amit neked adtam, hogy vigyázz rá, tudod... Abban maradt egy értékes okmány az őseim nevével, s minden birtokával. Ott pontosan le van írva: melyik csatában ki milyen hőstettet vitt véghez. Ha a halálom után ez az emberek tudomására jut, akkor egész nemzetiségem becsémélni fogják. Hát ez a szégyen nem hagy nyugodni. Ó, szegény fiam, Jónoszuke! Holnap kivégzik, és sohasem fogja megtudni, hogy én vagyok az édesapja! Szörnyű belegendolni abba, hogy a tulajdon apja, az én vétkem miatt ölik meg! Valójában soha nem voltam az apja, sokkal inkább az ellensége!
- NARRÁTOR *Fájdalmában a földre zuhan.*
- KOMAN Engem nem hagysz beszélni, te pedig elsírod minden fájdalmadat! Akkor hát én is elmondom, ami a szívemet nyomja. Apám gondja nem hagy nyugodni. Óreg már szegény, s mégis a gyermeke előbb hal meg, mint ő. Úgy sajnálom, hogy ilyen szörnyű sorsra jut miattam!
- JÓSZAKU Jaj, ezek az érzések engem sem hagynak nyugodni! Kétségek gyötörnek minket, s emiatt a pokol mélyére zuhanunk majd. Te csak apádra tudsz gondolni, csak róla tudsz beszélni, én meg a gyermekemmel vagyok ugyanígy.
- KOMAN Igen! Teljesen igazad van! Mind a ketten súlyos bűnbe esünk, én az édesapám, te pedig a gyermeked miatt! Ezért a pokol legmélyére kell kerülnünk.
- NARRÁTOR *Mindketten szorosán átölelik egymást. Zokogásukra ráfelel a Tojokumező felől fúvó szél zúgása.*
- JÓSZAKU Nézz csak oda! Koman! Látod? Odanézz! Lampionos futárok! Egyre közelebb! Az út éppen mellettünk halad! Ne válasszunk magunknak másutt végső nyughelyet?
- NARRÁTOR *A fél várost, a mezőt-rétet bejáró futárokról csak úgy szakad a veríték.*
- FUTÁROK Ha holnap hajnali négyig a földjka parancsára imát mondunk és eljárnak az életért könyörgő kagura táncot, meglátjátok, busás jutalomban lesz részünk! Siessünk, hamar, hamar! Tudjátok, mekkora kitüntetéssel jár az ilyesmi?!
- NARRÁTOR *És a futárok továbbszaladnak.*
- JÓSZAKU Hallottad, mit beszélnek? Vajon melyik földjkat emlegethetik? Az a csecsemő, akit szoptat, nagyon beteg lehet, amiért az életéért imát kell mondani az iszei szentélyben. Nem gondolod? Jaj, bár csak azért a kis életért cserébe odaadhatnánk két mihaszna életünket!
- NARRÁTOR *Koman szemében megjelennek az együttérzés könnyei.*
- KOMAN Jaj, bárcsak megtehetnénk! De hogy egy ismeretlen kisgyerekért haljunk meg? Sokkal inkább a te fiacskádért! Szegénykét holnap fogják kivégezni! Érte kész vagyok mindenre! Darabokra vághatnak a fejem bűbjától a lábujjam hegyéig. Bárhogy megkínózhatnak, gyötörhetnek! Ó, Istenem, csak segíteni tudnék rajta!

- NARRÁTOR *Őszinte szívét a szájalom járja át. Százszor, ezerszer, tízezerszer többet ér ez mindenfajta közönyös imánál. Hirtelen emberek lopóznak be a sűrűbe. Negyvenen, ötvenen lehetnek?*
- ELSŐ FUTÁR Hahó! Figyelem! Egy lovat találtam! Egy fához kötötték, de a gazdája nincs sehol! Ez gyanús! Miért éppen az éjszaka közepén? Mit jelentsen ez? Lampiont ide gyorsan!
- NARRÁTOR *Kiált fel. Erre a többi futár kardját előrántja. Felszakítják a lampionok oldalát. Ettől egyszerre olyan fényesség lesz, még világosabb, mint a százezer lampion buddhista ünnepén.*
- MÁSODIK FUTÁR Nem lehetnek messze! Fésüljétek át a környéket két mérföldes körzetben!
- NARRÁTOR *Sokan hívogatni kezdik.*
- HANGOK Jószaku! Koman! Jószaku! Koman!
- NARRÁTOR *Kiáltoznak, miközben átkutatják az egész környéket.*
- JÓSZAKU Namu Amida! Ó, Buddha három kincse! Most már biztos egyikünk se menekülhet előlük! Micsoda szégyen! Végezzünk magunkkal minél hamarabb!
- NARRÁTOR *Könnyedén előrántja kardját. Pengéje megvillan.*
- EGY SZAMURÁJ Hé! Itt vannak! Gyertek ide!
- NARRÁTOR *Egy pillanat, s máris megragadják mindkettejüket, és a két szerelmezt elválasztják egymástól.*
- JÓSZAKU Ó, ha tudjátok, mi a becsület, akkor vártok még egy kicsit! Date no Jószaku az eredeti nevem. Itt és most akartuk kioltani az életünket, épp, amikor idejöttetek. Kérlek, hagyjatok minket meghalni! Szánjatok meg minket!
- NARRÁTOR *Vergődik Jószaku. A távolabb álló hintóból valaki parancsokat osztogat. Kisvártatva egy ifjú samuráj lép elő. Odaszalad hozzájuk.*
- SZAGISZAKA SZANAI
Valóban Jószaku az, ki is lehetne más?! Rám ismersz, Jószaku? Én vagyok az, régi barátod, Szagiszaka Szanai. Bizonyára tudod, most az a tisztünk, hogy a nagyméltóságú kisasszonyt elkísérjük napkeletre, ahol nagy öröm vár majd rá. Éjjel azonban olyan események történtek, amelyek beárnyékolják úrnőnk boldogságát. A kisasszony szigorú nyomozást rendelt el, melynek során Koman szelencéjéből előkerült egy okmány. Ebből derült ki eredeti neved, és az is, hogy Szankicsi édes gyermeked, akit valójában Jónoszukénak hívnak. Az úrnő lelkét azonban földajkája áldozatkész odaadása indította meg. Sigenoi még tulajdon gyermekét sem ismerte el saját fiának, amikor Szankicsi élete forgott kockán, nehogy ezzel a kisasszonynak ártson, s hogy emiatt hamarosan bekövetkező házasságkötése meghiúsulhasson.
Az úrnő megkegyelmezett Szankicsinek és Sigenoi hűségét azzal jutalmazta, hogy azonnal idejött velünk együtt. A hatalmas uraság, a nagy Iruma végleges döntéséig ötven testőrt rendelt a segítségedre. Komant is szívesen látja a házánál, emellett jelentős összeget adományoz neki. Tehát így rendelkezett az úrnő, parancsaiból végtelen jósága sugárzik. Kérlek, köszönd meg neki! Gyere oda a hintájához!
- NARRÁTOR *Ezeket mondta Szagiszaka Szanai. Jószaku pedig földig hajol előtte.*
- JÓSZAKU De hát semmit sem tettem azért, amivel a hatalmas nagyúr példátlan nagylelkűségét kiérdemelném! Megbüntetett az ég, amiért a szolgálatban nem teljesítettem kötelességemet. Bűnösségem mi sem bizonyítja jobban, mint az a szégyen, hogy nem ismertem rá tulajdon fiamra! Egyetlen dolog maradt tehát csak számomra, az, hogy végezzek magammal. Az a kívánságom, hogy holttestemet az út szélére függesszék, mások talán okulnak belőle. A nagyméltóságú kisasszony végtelen jóságáról soha nem fogok megfélekedezni. Sem e földi élet során, sem minden újjászületésem alkalmával. Korábbi hitvesem és fiam is példát-

lanul kegyes volt hozzám. Senki se merje kinevetni őket! De mi lesz a becsületeimmel?! Hogy nézzek ezután az emberek szemébe?! Barátom, szánj meg, és jelentsd azt, hogy halálom után találtál rám! Végül az utolsó kívánságom: kérlek, Komant vedd oltalmadba! Köszönöm, drága barátom, Szanai, az Ég áldjon meg érte!

NARRÁTOR *Jószaku megrendült hangon e szavakkal mondott búcsút.*

KOMAN Azt akarod, hogy én, Komán életben maradjak, a feleségedet pedig majd édig magasztalják?! Nem gondolsz arra, hogy micsoda szégyen lenne az nekem, ha egyedül maradnék életben?! Mindenki megalázna! A szemembe is, meg a hátam mögött. Nem, inkább most azonnal elrendezem az egészset!

NARRÁTOR *Koman villámgyorsan előrántja törét, de Jószakunak sikerül elkapnia a lány karját.*

JÓSZAKU Igazad van! Neked van igazad! Jószág, jó modor, hűség milyen távol áll attól, aki meg akar halni! Felszínes látszat csak, semmi más! Gyere ide, Komán! Ó, Namu Amida, segíts!

NARRÁTOR *Azzal Jószaku felemeli kardját, hogy kettejük életének mihamarabb végét vessen. De Szanai abban a pillanatban ott terem mellette, kitépi barátja kezéből a fegyvert. Egy kézmozdulattal földre kényszeríti a két szerelmezt. Vérszomjas tekintetet vet rájuk, fogát vicsorítja.*

SZAGISZAKA SZANAI

Jószaku! Nem tudod, hogy mit várnak el tőled?! Te utolsó! Nem vagy méltó arra, hogy embernek nevezzenek! De hiszen régebben a nagyméltóságú úr házában szolgáltál, a hadseregének parancsoltál! Két fegyveres testőr óvta minden lépésedet! Most azonban a lelked olyan lett, mint amilyen a lovakat hajtó kocsisoké! Sok barátom volt életemben, de te álltál hozzám a legközelebb, hiszen atyám, Szakonemon tette fejedre a nagykorúságot jelképező süveget, s ekkor adományozta neked a Jószaku nevet. Én, Szanai, mindig úgy néztem rád, mint édes-testvéremre. Ezért döbbsz meg, amit most cselekszel! Állandóan azt harsogod, hogy „meghalok, meghalok!”, mintha a halál olyan ritkaságszámba menne?! Különösképpen egy szamuráj családban! Aki várban szolgál, és először csap össze az ellenséggel a harcmezőn, elsőként döfi le az ellenfelét. A szamurájnak szent kötelessége, hogy a harcban ellensége fejét levágja. Csatában meghalni dicsőség, de jól jegyezd meg, ez nem megy olyan könnyen! Azt hiszed, az is hőstettnék számít, ha a Szekiből származó Komannal kettős szerelmi öngyilkosságot követsz el?! Te szégyennek tartasz egy apróságot, s még egy vágás sem érte a tested! Nem vagy tisztában azzal, hogy a szamuráj legnagyobb szégyene az, ha ura jószágáért háládatlansággal fizet. Akkor majd ujjal mutogat rá mindenki a háta mögött! Ennek kutyaélet a neve, s ilyenfajta szégyenből nem venném ki részem! Az a kötelességünk, hogy kifejezzük urunk iránti hűségünket. A jó szamuráj tudja, hogy mi az igazi szégyen! Született szamurájnak kell ezt magyaráznom? Öld meg magad, ha úgy tartod helyesnek, én, Szanai, nem tartalak vissza, tégy saját belátásod szerint. De ne feledd, szamurájkarddal csak szamuráj végezhet magával, a lovakat hajtó kocsist nem illeti meg ez a tisztesség. Harapd el a nyelvem, ugorj szakadékba, vagy ami a legméltóbb: tedd bele a fejed a hurokba, amivel a falusi lovakat kipányvássák. Akaszd fel magad a gyepelével, nem akadályozlak meg benne, együttérző szívvel nézem majd végig. Ej, de miket is beszélek itt olyan embernek, aki már nem szamuráj! Kilehelhetem a lelkemet, odaadhatom a szívemet, úgysem értesz belőle!

NARRÁTOR *Szagiszaka Szanai ásít egy nagyot. Jószakuból hangos zokogás tör fel.*

JÓSZAKU Jaj, Szanai, tévedtem! A boldogtalanság megzavarta az elmémet. Kérlek, rendelkez felettem!

NARRÁTOR *Kezét imára kulcsolja, s térdet hajt Szanai előtt.*

SZAGISZAKA SZANAI

Akkor egyetértesz velem? Ó, ez bámulatos! Szívemből örülök neki! Az igazi Jószaku vagy megint! A nagyméltóságú kisasszonytól magam kérek bocsánatot a nevedben.

NARRÁTOR *Azzal Szanai odakiált a többieknek.*

SZAGISZAKA SZANAI

Jelentsétek, hogy Jósza­ku megértette a kisasszony szándékát, és nem akar többé öngyilkosságot elkövetni! Szóljatok az udvarhölgyeknek, hogy végrehajtottam a parancsot!

NARRÁTOR *A hintóhoz tódul a tömeg. Hangosan örvendezik mindenki. A fő­dajka, s fia, Jónoszuke is. Hiszen a kisasszony segítsége folytán újból szá­muráj asszonya az egyik, szá­muráj gyermeke a másik. Jósza­kuval és Komannal együtt most már mind a négyen üdvözölhetik egymást.*

SIGENOI, JÓSZAKU, JÓNOSZUKE, KOMAN

Örök hálával tartozunk a nagyméltóságú kisasszonynak! Jószívűsége ha­ tártalan!

NARRÁTOR *Ismétlik boldogan, s szemükben örömkönny csillog. A hintóban ülő Sirabe, a nagyméltóságú kisasszony türelmetlenül kiált fel.*

SIRABE Hát ez a férfi a Tambai Date no Jósza­ku? Ő az, akiről énekelünk a dalban? A lány pedig a Szekiből jött Koman, akiről meg az a híres történet szól! Nahát! Életben sokkal szebb, mint a képeskönyvben! Azt hallottam, hogy gyönyörűen táncol! Megparancsolom, hogy holnap is itt maradjunk, és ne menjünk tovább! Egész álló nap nézni fogom, milyen szépen járja a táncát! Mondjátok meg a sereg vezérének, hogy ez a kívánságom!

NARRÁTOR

*Születése rangját szavai mutatják,
egy igéje felér ezer vert arannyal,
egy-egy szava nyomán ezer mag kisarjad.
É dicső nemzetség örökké viruljon,
ezeréves fenyő nyolcszor feltámadjon.
Jósza­ku is éljen ezer esztendőn át,
s minden lépésével ő sikert arasson.
Koman is megjárta azt a hosszú utat,
amelyen eljutott a szent boldogságig.
Mindketten örülnek, táncolva vigadnak,
gyönyörű Edóban együtt élnek-halnak.*

*Én is ecsetemet jobb kezemben tartva
táncra perdülök most, a két lábam ropja.
Felém libbennek világszép táncosnők
szóljon a fuvola, peregjen a dob!*

*A lovak trappolják a nagydob hangjára,
ezer színben ragyog a lányok ruhája.
Örvendjünk, viduljunk, sose legyen vége,
s vígan emlékezzünk öröm ünnepére!*

Vihar Judit fordítása

- 1 A darabban a neveket kiejtés szerint közöljük. (a ford.)
- 2 1 koku = 180,4 liter (a ford.)
- 3 Japán citera. (a ford.)
- 4 1 ri = 3930 m (a ford.)
- 5 Ez a dal népszerű sláger volt Csikamacu korában. (a ford.)
- 6 1 rjó = 37,80 g (a ford.)

